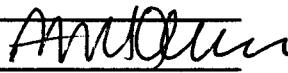

Bakgrunn for vedtak

Søker/sak:	Statkraft Development AS / Søknad om konsesjon for Selbjørn vindkraftverk med tilhørende infrastruktur		
Fylke/kommune:	Hordaland/Austevoll kommune		
Ansvarlig:	Arne Olsen	Sign.:	
Saksbehandler:	Tanja Midtsian	Sign.:	
Dato:	14.2.2007		
Vår ref.:	NVE 200702711-1 og 200301593	KTE:	7/2007
Sendes til:	Alle hørings- og orienteringsinstanser		

Middelthuns gate 29
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO
Telefon: 22 95 95 95
Telefaks: 22 95 90 00
E-post: nve@nve.no
Internett: www.nve.no
Org. nr.:
NO 970 205 039 MVA
Bankkonto:
0827 10 14156

Statkraft Development AS - Selbjørn vindkraftverk og 66 kV kraftledning fra Selbjørn vindkraftverk til Otteråi transformatorstasjon.

1	Konklusjon	3
2	Vindkraft i Norge	3
2.1	NVEs konsesjonsbehandling	4
2.2	Tematisk konfliktvurdering og retningslinjer for planlegging og lokalisering av vindkraft ...	5
2.3	Vindens betydning	5
2.4	Vindkraft som naturinngrep	6
2.5	Fordeler og ulemper ved vindkraftproduksjon	7
2.6	Konsesjonsvilkår og avbøtende tiltak	8
3	Søknad om Selbjørn vindkraftverk og 66 kV kraftledning fra Selbjørn vindkraftverk til Otteråi transformatorstasjon	8
4	Lovverk og behandlingsprosess	9
4.1	Energiloven	9
4.2	Samordning med annet lovverk	9
4.2.1	Plan- og bygningsloven	9
4.2.2	Kulturminneloven	10
4.2.3	Forurensningsloven	10
4.2.4	Forskrift om merking av luftfartshindre	10
4.3	Behandlingsprosess etter energiloven og pbls forskrift om konsekvensutredning	11
4.3.1	Melding	11
4.3.2	Høring av konsesjonssøknad og konsekvensutredning	11
4.3.3	Møter	11
4.3.4	Befaring	11
5	Innkomne merknader	12
5.1	Merknader til søknad og konsekvensutredning	12
5.1.1	Kommunale og regionale myndigheter	12
5.1.2	Sentrale myndigheter og interesseorganisasjoner	13

5.1.3	Grunneiere og privatpersoner	18
5.1.4	Tekniske instanser	23
5.2	Tematiske konfliktvurderinger	24
5.2.1	Miljø	25
5.2.2	Forsvar	26
6	NVEs vurdering av konsekvensutredningen	26
7	NVEs vurdering av konsesjonssøknaden for Selbjørn vindkraftverk	30
7.1	Fordeler ved det omsøkte prosjektet	31
7.1.1	Produksjon	31
7.1.2	Forsyningssikkerhet	32
7.1.3	Andre samfunnsmessige virkninger	33
7.1.4	Landskap	33
7.1.5	Reiseliv	34
7.1.6	Friluftsliv	34
7.1.7	Landbruk	34
7.2	Ulemper ved det omsøkte prosjektet	35
7.2.1	Landskap	35
7.2.2	Kulturminner og kulturmiljø	36
7.2.3	Inngrepsfrie naturområder (INON)	37
7.2.4	Naturmiljø	38
7.2.5	Friluftsliv	39
7.2.6	Reiseliv	40
7.2.7	Støy	41
7.2.8	Skyggekast og refleksblink	43
7.2.9	Landbruk	43
7.3	Andre forhold	44
7.3.1	Luftfart	44
7.3.2	Forsvar	44
7.3.3	Nettilknytning og systemtekniske forhold	44
7.3.4	Samla plan for vindkraft	47
7.3.5	Austevoll kommunes vurdering av tiltaket	47
8	Økonomisk vurdering av prosjektet	48
8.1	Generelt	48
8.2	Selbjørn vindkraftverk	49
9	Oppsummering og vurdering av fordeler og ulemper	49
10	Avbøtende tiltak og vurdering av vilkår	52
11	NVEs konsesjonsvedtak	54
12	Ekspropriasjon	55

1 Konklusjon

Etter Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) sin vurdering utgjør konsekvensutredningen, befaring og innspill i forbindelse med høringen av Selbjørn vindkraftverk et tilfredsstillende beslutningsgrunnlag for å avgjøre om vindkraftverket skal gis konsesjon eller ikke, og på hvilke vilkår konsesjonen skal gis.

Etter en helhetlig vurdering av fordeler og ulemper ved det omsøkte prosjektet, vil NVE gi Statkraft Development AS konsesjon etter energiloven for å bygge og drive Selbjørn vindkraftverk med tilhørende infrastruktur. Vindkraftverket vil få en installert effekt på inntil 40 MW og vil kunne produsere 110 GWh ny fornybar elektrisitet. Produksjonen vil således kunne dekke et normalt forbruk til ca. 5500 husstander årlig og styrke den regionale forsynings sikkerheten. Selbjørn vindkraftverk vil bidra til at Regjeringens langsiktige målsetting om 30 TWh fornybar energi og energieffektivisering kan oppfylles.

I NVEs vedtak er det lagt vekt på at Selbjørn vindkraftverk vil gi ny elektrisitetsproduksjon i et underskuddsområde, og dermed bidra til å bedre kraftbalansen i regionen og den regionale forsynings sikkerheten. Etter NVEs vurdering er konsekvensene for blant annet landskap, friluftsliv, naturmiljø, bebyggelse og kulturminner/-miljø akseptable. NVE vurderer også de negative virkningene ved veibygging og kraftoverføring som akseptable. NVE legger til grunn at fordelene ved tiltaket er overveiende i forhold til ulemper.

NVE konstaterer at Fylkesmannen i Hordland, Hordaland fylkeskommune, Direktoratet for naturforvaltning og Riksantikvaren ikke har vesentlige innvendinger til tiltaket. NVE konstaterer videre at Austevoll kommune og en del lokale interesser er negative til prosjektet.

Det settes blant annet vilkår om utarbeidelse av anleggsplan og transportplan, om nedleggelse av anlegget og om fargevalg, design og reklame.

2 Vindkraft i Norge

Interessen for å planlegge vindkraftverk er stor i Norge. Frem til januar 2007 har NVE gitt konsesjon til 27 vindkraftprosjekter med en total installert effekt på ca. 1500 MW. Det er imidlertid kun installert ca. 325 MW. Dersom man legger til grunn at forannevnte installasjon gjennom året har full produksjon i 2900 timer, vil dette kunne gi en årlig elektrisitetsproduksjon på ca. 940 GWh. Dette tilsvarer elektrisitetsforbruket til ca. 47 000 husstander, gitt et årlig forbruk på 20 000 kWh. Norges fire største vindkraftverk, Smøla, Hitra, Havøygavlen og Kjøllefjord, leverer til sammen ca. 90 % av denne produksjonen. Av de konsesjonsgitte vindkraftverkene er ytterligere tre under bygging, i alt ca. 100 MW. Blir alle de konsesjonsgitte prosjektene realisert, vil de sammen med den allerede installerte vindkraften, produsere mer enn 4 TWh per år. Dette tilsvarer elektrisitetsforbruket til ca. 200 000 husstander. NVE har per januar 2007 37 søknader og 66 meldinger til behandling med en samlet installert effekt opp til ca. 14 000 MW.

Vindkraft er elektrisitetsproduksjon basert på en fornybar energikilde – vind – og har derfor ingen direkte utslipp av klimagasser. Med økt fokus på å redusere utslipp av klimagasser, og Norges forpliktelser i Klimakonvensjonen og Kyoto-protokollen, er derfor vindkraftproduksjon ønskelig. I tillegg til vannkraft, er vindkraft etter NVEs vurdering, den mest aktuelle fornybare elektrisitetsproduksjonen per i dag.

I Europa satses det i mange land stort på vindkraftproduksjon for å redusere CO₂-utslippene fra elektrisitetsproduksjon. Total installert effekt i Europa er i dag over 48 000 MW, der land som

Tyskland (20 622 MW), Spania (11 615 MW) og Danmark (3136 MW) ved utgangen av 2006 var de som hadde installert flest vindkraftverk (www.ewea.org).

I Norge vil en total installert effekt på 4-5000 MW, tilsvarende 1000-1500 vindturbiner, være en grei illustrasjon på hva som kan bygges av vindkraft i Norge dersom det tas utgangspunkt i dagens nettkapasitet og hva som forventes å bli bygd av nett fremover. En slik installasjon vil reflektere en skånsom utbygging der også andre viktige hensyn som reindrift, reiseliv og miljø i vid forstand kan ivaretas på en fornuftig måte. En installert effekt på 4000 MW vil tilsvare en elektrisitetsproduksjon på ca. 10 % av det norske forbruket. Til sammenlikning er det i dag ca. 5000 vindturbiner i Danmark.

I takt med den voksende vindkraftindustrien, har også størrelsen på vindturbinene økt betydelig. I 1998 var maksimal installert effekt for en vindturbin i Norge 0,75 MW, mens det i dag er mest vanlig å benytte vindturbiner i 2-3 MW-klassen. Det finnes imidlertid vindturbiner som er kommersielt tilgjengelig helt opp til 5 MW. Økt størrelse på vindturbinene har medført større elektrisitetsproduksjon per turbin, færre turbiner for en gitt installert effekt og større avstand mellom turbinene.

2.1 NVEs konsesjonsbehandling

NVE er delegert myndighet til å treffe vedtak om å bygge og drive vindkraftanlegg for å sikre nasjonale interesser innenfor energisektoren. NVE har, som nasjonal konsesjonsmyndighet, mulighet til å sikre nødvendig samordning mellom prosjekter og vurdere prosjekter opp mot hverandre.

Veien fram til et konsesjonsvedtak er en omfattende prosess. Alle større vindkraftsaker starter med en melding, som er en tidlig varsling av prosjektet. Meldingen skal inneholde forslag til utredningsprogram. Etter en omfattende høringsrunde, meddeler NVE tiltakshaver et utredningsprogram som beskriver hvilke utredninger som må gjennomføres før søknad kan sendes inn til NVE. Når søknad med konsekvensutredning er mottatt, sender NVE også denne ut på en omfattende høring, før det fattes vedtak om det skal gis konsesjon eller ikke. Under begge høringsrundene gjennomføres det møter med lokale og regionale myndigheter og folkemøter. Hele prosessen tar vanligvis 2-3 år.

NVEs erfaring med konsesjonsbehandling av energi- og vassdragsanlegg, er at prosjektene ofte blir vesentlig endret fra tiltakshaver sender inn melding til konsesjon eventuelt foreligger. Prosjektene utvikles gjennom konsesjonsprosessen på bakgrunn av blant annet opplysninger om miljøforhold og mulige interessekonflikter, som blant annet fremkommer som innspill i møter og omfattende høringsrunder.

I konsesjonsbehandlingen av vindkraftprosjekter skal NVE ivareta både miljøhensyn og tekniske/økonomiske hensyn og foreta en helhetlig vurdering av om de positive virkningene av et omsøkt vindkraftverk er større enn de negative. En slik vurdering vil være en avveining av ulike hensyn, og vil hovedsakelig måtte basere seg på faglig skjønn. For å få et godt beslutningsgrunnlag, er det viktig for NVE at alle beslutningsrelevante forhold blir belyst og vurdert i behandlingsprosessen. NVE vektlegger videre at man skal ha åpne, grundige og forutsigbare prosesser som sikrer medvirkning fra berørte samfunnsinteresser og likebehandling av planlagte prosjekter. Totalt har NVE behandlet eller har under behandling ca. 140 vindkraftsaker. NVE har gjennom disse sakene ervervet solid kunnskap om aktuelle problemstillinger knyttet til vindkraft. Ved at alle planlagte vindkraftverk behandles hos én avgjørende myndighet, sikres nødvendig helhetlig oversikt og vurdering av omsøkte prosjekter. NVEs behandling etter energiloven samordnes med den kommunale planbehandlingen av det enkelte prosjekt, i henhold til "retningslinjer for planlegging og lokalisering av vindkraftverk".

Med bakgrunn i det store antall saker som er til behandling, ønsker NVE fortsatt å legge til rette for koordinert behandling av flere prosjekter innenfor samme region der dette er hensiktsmessig. Behandlingsprosessen av nye prosjekter innenfor en region vil avklares av NVE. Etter NVEs vurdering bidrar en slik felles behandling og vurdering til mer samlede vurderinger ved lokalisering av vindkraftverk.

Selv om en slik regional koordinering primært blir relatert til nettmessige forhold, muliggjør denne prosessen også at andre konsekvenser kan ses i sammenheng. Dokumentasjonen gjennom prosjektenes konsekvensutredninger gir etter NVEs vurdering et godt underlag for berørte interesser både til å vurdere det enkelte prosjekt, og se prosjekter i sammenheng og vurdere sumvirkninger.

Ikke alle prosjekter skal inngå i denne regionale koordineringen. Noen prosjekter som er lokalisert langt fra hverandre geografisk og hvor bla. nettilknytningen av prosjektet ikke vil påvirke andre prosjekter, vil nødvendigvis måtte behandles enkeltvis.

2.2 Tematisk konfliktvurdering og retningslinjer for planlegging og lokalisering av vindkraft

Tematiske konfliktvurderinger ble behandlet i Stortingsmelding nr. 11 (2004-2005) Sametingets virksomhet i 2003. Gjennom konfliktvurderingene skal det systematiseres og kategoriseres informasjon om mulige konflikter mellom planlagte vindkraftverk og utvalgte sektorinteresser. Målsetningen er å bidra til å finne vindkraftprosjekter som i størst mulig grad kan forenes med de ulike sektorinteressene. Sektorinteressene som inngår i konfliktvurderingene er miljø og kulturminner, reindrift og forsvarsinteresser. For mer informasjon om tematiske konfliktvurderinger, se kapittel 5.2.

Miljøverndepartementet er i gang med å utarbeide retningslinjer for planlegging og lokalisering av vindkraft. Retningslinjene har tre formål:

- Kommuner og fylker skal stimuleres til aktivt å vurdere egnede områder for vindkraft i overordnede planer.
- Det skal redegjøres for hvilke hensyn som skal legges til grunn ved vurdering av lokaliteter for vindkraft.
- Det skal redegjøres for hvordan man effektivt kan samordne behandlingen av vindkraftsaker etter energiloven og plan- og bygningsloven.

Retningslinjene har vært på offentlig høring høsten 2006 og NVE regner med at de vil bli gjort gjeldende i løpet av våren 2007.

2.3 Vindens betydning

Norge har i europeisk målestokk meget gode vindressurser. Gode vindforhold er en forutsetning for å etablere et vindkraftverk som økonomisk og produksjonsmessig sett er et godt prosjekt. I et planlagt vindkraftverk ønsker man en høy gjennomsnittlig vindhastighet på lokaliteten samtidig som vindhastighetene bør være relativt stabile. Teoretisk fører en økning i vindhastigheten på 10 % til en økning av elektrisitetsproduksjonen på 33 %. I praksis vil dette medføre en økt elektrisitetsproduksjon på 15-20 %.

I Norge er terrenget betydelig mer kupert enn i mange andre land i Europa som har vindkraftproduksjon. En del miljøer mener at en geometrisk oppstilling av turbinene i et vindkraftverk bør etterstrebes. På grunn av det kupert terrenget vil imidlertid en annen plassering ofte gi betydelig større elektrisitetsproduksjon. Eksempelvis vil en annen plassering som gir 5 % forbedring i

elektrisitetsproduksjonen utgjøre 15 GWh årlig for et 100 MW vindkraftverk, noe som tilsvarer årlig energiforbruk til 750 husstander. En grundig vindkartlegging av planområdet bør gjennomføres før detaljplasseringen av vindturbinene fastsettes. En gunstig detaljplassering er også viktig for å unngå redusert levetid på grunn av belastning på vindturbinene.

Undersøkelser fra Danmark og Tyskland, viser at det er store variasjoner i vindforholdene fra år til år. Over en 30 års periode kan vinden variere med 20 %. Dette gjør det vanskelig å beregne eksakt produksjon ut fra kort tids måling, og beregningene bør ta høyde for denne usikkerheten.

I en søknad legger derfor tiltakshaver frem den mest sannsynlige løsningen på hvordan utformingen av det omsøkte vindkraftverket vil se ut. Kartlegging av vindforhold er kostbart og behovet for vindmålinger og simuleringer øker med kompleksiteten i terrenget. I konsesjonsbehandlingen legger NVE derfor opp til fleksibilitet med tanke på vindturbinstørrelse og plassering av vindturbinene, slik at en optimal energiutnyttelse innenfor det avgrensede planområdet kan oppnås samtidig som tiltakshaver ikke blir påført unødvendig store kostnader før det er vedtatt om prosjektet får konsesjon eller ikke. I en eventuell konsesjon vil det imidlertid bli stilt vilkår om at dersom utforming avviker vesentlig fra det som er lagt til grunn for konsesjonen, skal det utarbeides en detaljplan. Denne skal utarbeides i samarbeid med berørt(e) kommune(r) og oversendes NVE til behandling.

2.4 Vindkraft som naturinngrep

I det følgende beskrives hva et vindkraftverk medfører av arealinngrep. Visuelle virkninger, herunder landskapsvirkninger og kulturminner og miljø med mer, er ikke vurdert. Det drøftes kun kortfattet hvilke biologiske forhold som kan bli berørt ved de fysiske arealinngrep som et vindkraftverk forårsaker.

Et vindkraftverk består av flere vindturbiner som produserer elektrisitet. Den produserte elektrisiteten fra hver turbin føres normalt i jordkabler frem til en transformatorstasjon. Fra denne stasjonen vil det gå en kraftledning som skal føre den produserte kraften frem til nærmeste overføringsanlegg med tilstrekkelig kapasitet. Herfra føres så elektrisiteten fra vindkraftverket frem til forbruker.

Til selve vindkraftverket må det bygges en atkomstveg og veger frem til hver av turbinene. Her må det anlegges oppstillingsplasser for montering av selve turbinene. Det direkte arealinngrepet knyttet til veger og oppstillingsplasser for montering av turbinene vil normalt utgjøre ca. 2-3 % av arealet som trengs for å etablere et vindkraftverk. Generelt vil vindkraftverk rent fysisk legge beslag på i størrelsesorden ca. 20 kvadratkilometer pr 100 MW installert effekt. Et vindkraftverk med installert effekt på 100 MW (vel 30 turbiner) vil kunne produsere inntil 300 GWh som representerer forsyningen til ca. 15 000 boliger med et gjennomsnittlig elektrisitetsforbruk på 20 000 kWh per år.

Det direkte arealinngrepet ved vindkraftverk vil altså i hovedsak utgjøres av veger og vil representere 150-200 km for en vindkraftproduksjon på ca. 3 TWh. Dette produksjonsomfanget vil kreve vel 300 vindturbiner og kan forsyne ca. 150 000 boliger.

Dersom samfunnet ønsker å etablere vindkraftverk som kan dekke 10 % av dagens forbruk vil man med dagens teknologi måtte anlegge ca. 1000 kilometer med atkomst- og internveger og bygge ca. 1500 vindturbiner. Dersom skalautviklingen for vindturbiner fortsetter i samme takt som de senere år kan antall turbiner bli lavere.

Elektrisitetsproduksjon fra vindkraftverk vil normalt være lokalisert til områder med vegetasjonstyper som har stor utbredelse, er relativt homogene og har ofte et kjent artsinventar. Nedbygging av viktige biotoper, herunder sårbare plantearter/vegetasjonstyper, kan unngås ved at slike områder ikke benyttes til veger eller oppstillingsplasser. Når det gjelder flora kan endring av de hydrologiske forhold som

følge av veganlegg endre opprinnelig naturtilstand utover selve veginngrepet. Det er derfor viktig at oppmerksomheten rettes mot slike effekter som en del av konsesjonsbehandlingen. I områder hvor det er forekomster av den truede naturtypen kystlynghei, kan det gjøres plantilpasninger eller det kan legges til rette for mer effektiv skjøtsel av eksisterende kystlynghei spesielt i de områder som er preget av gjengroing.

Det direkte arealinngrepet som er nødvendig for å produsere inntil 10 % av dagens norske elektrisitetsforbruk fra vindkraftverk, er som nevnt over, i størrelsesorden 1000 km. Dette er beskjedent når man sammenligner med nødvendig vegbygging i tilknytning til skogsdrift og andre utmarksnæringer. I følge Statistisk sentralbyrå er det siden 1991 bygd ca. 10 500 km skogsveier (helårs bilveier og sommerbilveier) i Norge. Det har imidlertid vært en vesentlig nedgang av utbygging av skogsveier i denne perioden. I 2005 ble det bare bygd 56 km vei av denne typen.

Vindturbinene er høye konstruksjoner med vinger i høy hastighet. I dag har vindturbiner normalt en høyde fra bakken til vingspiss på 120 meter eller mer. Vindturbiner vil kunne ha negativ virkning for fuglelivet, både med hensyn til kollisjonsfare, forstyrrelse og fortrengning av arter og habitatforringelse. De fleste erfaringer fra utlandet viser liten fare for kollisjon, men enkelte steder har det vært kollisjoner mellom vindturbiner og fugl. I Norge har kollisjoner mellom vindturbiner og havørn på Smøla vakt stor oppmerksomhet. Beregninger fra andre land viser at kollisjoner mellom fugler og vindkraftverk utgjør en liten andel sammenlignet med dødeligheten hos fugler som kolliderer med andre menneskeskapte konstruksjoner som for eksempel bygninger, kommunikasjonsmaster, kraftledninger og motorkjøretøy. For å få bedre kunnskap om vindkraftverks virkninger for fuglelivet kan det etableres etterundersøkelser i etablerte vindkraftverker. Dette betinger at det er gjennomført tilfredsstillende forundersøkelser før anlegg etableres.

Effektene av vindturbiner på fuglebestander er for tiden viet stor interesse. Ved utgangen av 2006 bevilget Norges Forskningsråd midler til et forskningsprosjekt som skal øke kunnskapen om eventuelle konflikter mellom vindkraftverk og fugl. Prosjektet planlegges igangsatt våren 2007 og skal foregå over en periode på fire år. NVE legger til grunn at dette prosjektet vil øke kunnskapen om effektene av vindkraftverk på norske fuglebestander.

Annen fauna, for eksempel hjortevilt, antas å tilvenne seg de tekniske inngrepene. De negative virkningene antas å være størst i anleggsfasen.

2.5 Fordeler og ulemper ved vindkraftproduksjon

Etablering av vindkraftproduksjon vil ha både positive og negative virkninger for samfunnet som helhet og for nærområdet spesielt.

Drivkraften bak etablering av vindkraftanlegg, er å kunne produsere elektrisitet fra en fornybar energikilde. Ny produksjon vil bidra til å styrke kraftbalansen og forsyningssikkerheten. Et vindkraftverk kan også gi positive samfunnsmessige virkninger gjennom økt aktivitet (kjøp og salg av varer og tjenester), økt sysselsetting, økte skatteinntekter for kommunen og økt utnyttelse av utmarksressurser.

Det viktigste lokaliseringskriteriet for vindkraft er vindforhold (styrke, fordeling over året, turbulens med mer). Et vindkraftverk vil nødvendigvis bli eksponert visuelt for å kunne utnytte vinden best mulig. NVEs erfaring er at det oftest er de visuelle virkningene som oppfattes som de største ulempene med et vindkraftverk. Denne konsekvensen blir imidlertid eliminert når vindkraftverket en gang i fremtiden tas ut av drift og vindturbinene fjernes. Bygging av vindkraftverk kan derfor i stor grad

betraktes som et reversibelt inngrep. Konsesjon for å bygge og drive et vindkraftverk gis med en varighet på inntil 25 år fra idriftsettelsestidspunktet.

Vindkraft med tilhørende infrastruktur har, lik all annen kraftproduksjon, negative miljøvirkninger. Disse miljøvirkningene er blant annet knyttet til landskap, kulturminner og kulturlandskap, friluftsliv, støy, fugl og annen fauna, flora, naturtyper og inngrepsfrie naturområder. De fleste miljøvirkninger blir ikke kvantifisert, og vurderingene av omfanget av miljøvirkningene baserer seg hovedsakelig på faglig skjønn. Noen miljøvirkninger kan imidlertid tallfestes, for eksempel ved å utarbeide støysonekart eller ved å angi hvor mye areal av inngrepsfrie naturområder som faller bort hvis tiltaket realiseres.

Miljøkonsekvensene som avdekkes under konsekvensutredningene og høringsrunden i forbindelse med utredningene, må veies mot de positive virkningene et vindkraftverk vil ha for samfunnet. Hvis det viser seg at de samlede negative miljøvirkningene er betydelige, vil dette kunne redusere sannsynligheten for at det omsøkte vindkraftverket får konsesjon.

Tekniske og økonomiske hensyn som vektlegges under NVEs konsesjonsbehandling er blant annet nærhet til eksisterende infrastruktur. Nærhet til kraftledninger med tilstrekkelig kapasitet og eksisterende veier er viktig fordi dette reduserer inngrepets omfang og samtidig bedrer økonomien i prosjektet. Når det gjelder bygging av nye veier, er det også av betydning hvilke terrengforhold det er i området.

Andre viktige hensyn som NVE vektlegger er forholdet til reindriften, Forsvarets installasjoner, luftfarten, friluftsliv, reiseliv og andre arealbruksinteresser. Særlig er reindriftsnæringen en viktig høringsinstans fordi de driver reindrift i mange områder som er aktuelle for vindkraft. Reindriften er viktig for den samiske kulturen og har derfor et spesielt rettsvern.

2.6 Konsesjonsvilkår og avbøtende tiltak

NVE har, i medhold av energiloven, myndighet til å fastsette hvilke vilkår et vindkraftverk skal bygges og drives etter. Dette kan for eksempel være å pålegge tiltakshaver forundersøkelser og oppfølgende undersøkelser, pålegg om utarbeidelse av transportplan/anleggsplan, vilkår om bruk av atkomstvei eller avbøtende tiltak i form av kamuflering av deler av kraftledningen, traséjusteringer, flytting/fjerning av turbiner for å redusere estetiske- eller støyulemper. Vilkår om avbøtende tiltak vil bli vurdert konkret i hver sak basert på de opplysninger som foreligger om virkninger av vindkraftverket. I mange tilfeller kan ulemper ved et vindkraftverk reduseres ved avbøtende tiltak innenfor akseptable kostnadsrammer.

3 Søknad om Selbjørn vindkraftverk og 66 kV kraftledning fra Selbjørn vindkraftverk til Otteråi transformatorstasjon

Statkraft SF søkte den 09.09.04 om konsesjon til å bygge og drive Selbjørn vindkraftverk med tilhørende nettilknytning i Austevoll kommune, Hordaland fylke.

Det omsøkte vindkraftverket vil ha en samlet installert effekt på 40 MW. Søknaden omfatter en utbyggingsløsning innenfor et avgrenset område som er fleksibel med hensyn på valg av type, størrelse og antall vindmøller. Nominell effekt for hver vindturbin vil være mellom 2 og 5 MW. Ved valg av turbiner med nominell ytelse på 2 MW vil vindkraftverket bestå av 20 vindmøller, mens det

ved vindmøller på 5 MW vil være tilstrekkelig å installere 8 møller. Mellomløsninger vil være aktuelle.

Selbjørn vindkraftverk planlegges utbygd i et lett kupert terreng mellom 75 og 175 m.o.h. sentralt på Selbjørn. Vindturbinene er tenkt plassert langs og på høydedragene. Arealbruken vil avhenge noe av turbinstørrelsen.

Atkomstveien inn til vindkraftområdet vil bli anlagt fra FV 151 ved Steinevik. Det er videre planlagt vei mellom alle vindturbinene. Ved hver vindmølle vil det bli planert montasjeplass for mobilkran som trengs i forbindelse med monteringen av vindmøllene. Samlet veilengde vil bli mellom 8,5 og 13 km avhengig av utbyggingsløsning.

Fra hver enkelt turbin vil det bli lagt 22 kV jordkabler som i det vesentligste vil følge det interne veinettet frem til den planlagte transformatorstasjonen i vindkraftverket, sentralt i vindkraftverket. Det vil her bli installert en transformator med kapasitet 45 MVA. Transformatorstasjonen er kombinert med et servicebygg for betjening av vindkraftverket.

Fra transformatorstasjonen i vindkraftverket vil det bli bygd en ny 66 kV kraftledning til eksisterende transformatorstasjon i Otteråi, hvor tilkopling til regionalnettet finne sted. Den nye kraftledningen vil få en lengde på ca. 10 km. 6 km vil bli utført som luftledning, mens det på ca 4 km fra Fagerbakkvatnet fram til Vik vil bli benyttet jordkabel. Tiltakshaver søker om å få bygge luftledningen med portalmaster med kreosotimpregnerte trestolper, kreosotimpregnerte limtretraverser og linetverrsnitt 3 x Feral 185. Jordkabelanlegget vil ha tverrsnitt TLSE 3 x 240 mm².

Forventet årlig elektrisitetsproduksjon fra vindkraftverket er estimert til ca. 110 GWh. De totale investeringene knyttet til etableringen av vindkraftverket anslås i søknaden til om lag 320 millioner NOK. Vindkraftverket vil bli fjernstyrt fra Statkrafts eksisterende driftssentraler, men det vil likevel være et lokalt drifts- og vedlikeholdspersonell i vindkraftverket tilsvarende 2-3 årsverk.

Statkraft har utarbeidet en konsekvensutredning (KU) for tiltaket i medhold av plan- og bygningsloven kap. VII-a og utredningsprogram fastsatt av NVE 2.12.2003.

Etter at søknaden ble fremmet har Statkraft SF gjennomgått en omorganisering, og det er nå Statkraft Development AS som står som konsesjonssøker for Selbjørn vindkraftverk. Konsesjonssøker blir heretter omtalt som Statkraft.

4 Lovverk og behandlingsprosess

4.1 Energiloven

Anlegg med spenning over 1000 V krever konsesjon etter energiloven. Selbjørn vindkraftverk med tilhørende infrastruktur er konsesjonspliktig, jf energilovens § 3-1. For mer om behandlingsprosessen etter energiloven, se kapittel 2.

4.2 Samordning med annet lovverk

4.2.1 Plan- og bygningsloven

Alle vindkraftverk må avklares både i forhold til energiloven og planreglene i plan- og bygningsloven (pbl). NVE er ansvarlig myndighet etter energiloven, mens kommunen er ansvarlig myndighet etter

planbestemmelsene i pbl. NVE er også ansvarlig myndighet for forskrift om konsekvensutredninger når det gjelder energianlegg, og har dermed et ansvar for å koordinere de ulike planprosessene etter energiloven og pbl. Et konsesjonsvedtak etter energiloven og et planvedtak etter pbl bygger begge på konsekvensutredningen, og det er derfor naturlig å samordne planprosessene i tid.

Miljøverndepartementet er i gang med å utarbeidet nye retningslinjer som blant annet skal avklare forholdet mellom planprosessene. Miljøverndepartementet anbefaler at det lages flaterreguleringsplaner for vindkraftverk, hvor detaljene fastsettes i en senere detaljplan/bebyggelsesplan. Det bør tilstrebes at utkast til reguleringsplan og søknad etter energiloven legges frem på høring samtidig, og helst i ett samlet dokument. Dersom dette ikke er praktisk mulig eller ønskelig, vil konsesjonsprosessen igangsettes før en eventuell reguleringsplanprosess.

Austevoll kommune har krevd at det utarbeides reguleringsplan for vindkraftverket. Det er varslet oppstart av reguleringsplanarbeidet for Selbjørn vindkraftverk. Statkraft har opplyst at reguleringsplanforslaget er ferdig utarbeidet, og at reguleringskart og reguleringsbestemmelser er avklart administrativt med Austevoll kommune. Dersom Statkraft får positivt svar fra NVE på sin konsesjossøknad, vil de oversende reguleringsplanforslaget til behandling i kommunen.

4.2.2 Kulturminneloven

Alle fysiske inngrep som kan påvirke kulturminner eller kulturlandskap, skal avklares i medhold av kulturminneloven. Før bygging skal det være gjennomført undersøkelser i planområdet for å avdekke mulige konflikter med automatiske fredete kulturminner (kulturminnelovens § 9). Eventuelle direkte konflikter mellom det planlagte tiltaket og automatiske fredete kulturminner, må avklares gjennom en dispensasjonssøknad etter kulturminneloven.

Det er gjennomført § 9-undersøkelser både i vindkraftverkområdet, og det er ikke påvist nye automatisk fredete kulturminner. Tidligere kjente automatisk fredete kulturminnene (gravrøysene på Kongsfjellet) ligger utenfor planområdet. Det er derimot registrert en del nyere tids kulturminner, men ingen av disse kommer i direkte konflikt med planene. Hordaland fylkeskommune og Riksantikvaren mener imidlertid at vindkraftverket vil ha en så stor indirekte visuell virkning på gravrøysene på Kongsfjellet, som er automatisk fredete kulturminner, at det er nødvendig å fjerne de turbinene som ligger nærmest. Disse kulturminnene ligger utenfor planområdet for vindkraftverket.

4.2.3 Forurensningsloven

Vindkraftverk omfattes av forurensningsloven, og det er Fylkesmannen som er delegert myndighet til å behandle støy fra vindkraftverk etter forurensningsloven. Det er utarbeidet en retningslinje for behandling av støy i arealplanlegging (T-1442).

Fylkesmannen i Hordaland har avgitt merknader til melding, konsekvensutredning og søknad. Det har ikke kommet signaler på at vindkraftverket vil kreve egen behandling etter forurensningsloven.

4.2.4 Forskrift om merking av luftfartshindre

Ved innvilgelse av konsesjon, forutsetter NVE at vindkraftverket merkes i henhold til gjeldende retningslinjer i Forskrift av 03.12.02 nr 1384 om merking av luftfartshinder (BSL E 2-2).

4.3 Behandlingsprosess etter energiloven og pbls forskrift om konsekvensutredning

4.3.1 *Melding*

Statkraft sendte inn melding om igangsatt planlegging av Selbjørn vindkraftverk og tilhørende kraftledning den 28.4.2003. Meldingen var utarbeidet i henhold til plan- og bygningsloven kap. VII-a. Behandlingen av meldingen er beskrevet i NVEs notat "Bakgrunn for vedtak" av 1.12.2003. NVE fastsatte utredningsprogrammet for tiltaket etter at dette var forelagt Miljøverndepartementet.

4.3.2 *Høring av konsesjonssøknad og konsekvensutredning*

Søknaden med konsekvensutredning ble sendt på høring 21.09.04 til berørte instanser med frist for å avgi merknader 15.12.04. Høringen av søknad og konsekvensutredning ble kunngjort en gang i Norsk Lysingsblad og to ganger i Bergens Tidende og Marsteinen.

Følgende instanser fikk søknad og konsekvensutredning tilsendt til uttalelse: Austevoll kommune, Fylkesmannen i Hordaland, Hordaland fylkeskommune, Direktoratet for Naturforvaltning, Riksantikvaren, Norges Naturvernforbund, Naturvernforbundet i Hordaland, Natur og Ungdom, Norges Miljøvernforbund, Bellona, Norsk Ornitologisk Forening, Den Norske Turistforening, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Hordaland Bondelag, Norges bonde- og småbrukarlag, Hans Halstensen, Kåre Rabben, Forsvarsbygg, Luftfartstilsynet, Kystverket, Telenor, Statnett SF, Austevoll Kraftlag BA og Sunnhordland Kraftlag.

I tillegg fikk følgende søknad og konsekvensutredning til orientering: Olje- og energidepartementet, Miljøverndepartementet, Landbruksdepartementet, Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, Norsk Institutt for by- og regionforskning og Enova SF.

Statkraft orienterte selv alle berørte grunneiere og rettighetshavere.

4.3.3 *Møter*

I forbindelse med høring av søknaden og konsekvensutredningen arrangerte NVE offentlig møte på Selbjørn skule i Bekkjarvik 11.10.2004. Møtet ble kunngjort i lokalpressen og alle høringsinstanser og berørte grunneiere ble spesielt invitert til å delta. På møtet deltok ca 100 personer.

Samme dag ble det holdt et møte på Rådhuset i Austevoll kommune. På møtet deltok representanter fra Austevoll kommune, fylkesmannen i Hordaland, Hordaland fylkeskommune, NVE og Statkraft.

På alle møtene orienterte NVE om behandlingsprosessen for søknaden og konsekvensutredningen, mens tiltakshaver orienterte om selve prosjektet.

4.3.4 *Befaring*

NVE arrangerte sluttbefaring 17.03.05. Formålet med befaringen var at NVE skulle få en oversikt over anleggenes plassering i terrenget, og at grunneier- og rettighetsrepresentanter samt lokale og regionale myndigheter skulle få anledning til å komme med utfyllende merknader. Alle som hadde avgitt uttalelse i saken var invitert til å delta på sluttbefaringen.

5 Innkomne merknader

5.1 Merknader til søknad og konsekvensutredning

NVE har mottatt 30 uttalelser til konsesjonssøknaden med konsekvensutredning. Statkraft har kommet med kommentarer til enkelte høringsuttalelser i brev av 15.09.05. Tiltakshavers kommentarer er sammenfattet i grå felt der det er relevant.

5.1.1 Kommunale og regionale myndigheter

Austevoll kommune refererer i brev av 22.12.04 til følgende vedtak i Austevoll kommunestyre i møte den 16.12.04:

"Austevoll kommunestyre har vurdert søknad om konsesjon frå Statkraft SF for å byggja og drive vindkraftverk på Selbjørn i Austevoll kommune, og godkjenner utbyggingsplanane slik dei går fram av konsesjonssøknaden frå september 2004. Austevoll kommunestyre forutset at utbygginga skjer så skånsomt og miljøvenleg som mogleg.

Austevoll kommunestyre legg og vekt på at tilførselsvegane skal ligga langt nok vekk i forhold til verna område som Fylkesmannen si miljøvernavdeling har føresett.

Kraftlinene som skal byggjast i samband med Selbjørn vindkraftverk må leggjast i forsvarleg avstand til bebyggelse og det må og føretakast minst mogleg inngrep i terrenget."

Hordaland fylkeskommune refererer i brev av 10.12.04 til følgende vedtak i fylkesutvalget i møte den 09.12.04:

1. Fylkesutvalet meiner konsekvensutgreiinga oppfyller dei krav som er sett i utgreiingsprogrammet og gjev tilstrekkeleg informasjon til å ta stilling til saka.
2. Fylkesutvalet i Hordaland er positiv til at det vert bygd ein vindpark på Selbjørn i Austevoll, under føresetnad av at dei næraste vindmøllene til gravrøysene på Kongsfjellet vert fjerna. Vindmølle nr. 2 og 3 i versjon C2 og vindmølle nr. 2 i C5 vil vere skjemmande for gravrøysene som er automatisk freda kulturminne.
3. For dei regionale interessene vil ei utbygging med færre større vindmøller vere betre enn mange mindre vindmøller. Fylkesutvalet vil rå til at vindparken primært vert halden innanfor det arealet som er bandlagt til vindkraftføremål i kommuneplanen, men er open for justering av grensa i reguleringsprosessen. Fylkesutvalet rår til at det skal vere ein buffersone mellom vindparken og Steinevik naturreservat. Plassering av enkeltmøller bør avgjerast etter konkret vurdering i marka og i dialog med fylkesmannen som har forvaltningsansvaret for dei verna områda.

Fylkesmannen i Hordaland sier i en uttalelse til NVE av 26.01.05 at de ikke har innvendinger mot at KU blir godkjent, men med følgende merknader:

- Fylkesmannen er uenig i at tiltaket vil ha liten til ubetydelig negativ konsekvens for landbruket, og mener at potensialet for tradisjonell skjøtsel av kystlynghei som viktig kulturlandskapstype burde vært utredet
- Eksakte vurderinger av konsekvenser for potensiell jaktutøvelse i området savnes.

Fylkesmannen mener primært at det bør kreves tilleggsutredninger på disse punktene, alternativt at spørsmålene blir behandlet i forbindelse med forutsetninger i reguleringsplan.

Til søknaden bemerker Fylkesmannen at det mest realistiske utbyggingsalternativet (C2) vil ligge svært nær grensen til Steinevik naturreservat, noe som vil medføre bl.a. visuelle og støymessig påvirkning i reservatet. Også på andre områder vil konfliktgraden avhenge av hvilken løsning som blir valgt for veitraseer, mølleplasseringer osv. Grøntstruktur, buffersoner osv bør derfor legges inn i og stadfestes i reguleringsplanen. Derfor mener Fylkesmannen at det vil være uheldig å sluttbehandle konsesjonssøknaden før det er utarbeidet reguleringsplan, også fordi arealbruken bare delvis er avklart i kommuneplanen.

Dersom alle planer om vindkraftutbygging i fylket blir realisert, mener Fylkesmannen det uten tvil vil medføre dramatiske totaleffekter for den eksponerte og verdifulle kystnaturen i fylket. Det er Fylkesmannens oppfatning at vindkraftverket på Selbjørn forventes å ha relativt liten samfunnsnytte i forhold til de miljøkonsekvensene som er avdekket.

Statkrafts kommentar

Statkraft sier at de under arbeidet med reguleringsplanen har hatt en tett dialog med Fylkesmannen, og foretatt justeringer i det planlagte tiltaket som imøtekommer fylkesmannens anmerkninger. Dette gjelder hovedsakelig en økning i avstanden mellom Steinevik naturreservat og de nærmeste vindmøllene i det omsøkte 2 MW-alternativet. Statkraft har sendt over et kart som viser den justerte vindkraftverket, og ber om at dette kartet legges til grunn for konsesjonsvedtaket.

5.1.2 Sentrale myndigheter og interesseorganisasjoner

Riksantikvaren sier i brev til NVE av 15.12.04 at konsekvensutredningen for vindkraftverket og kraftledningstraseen kan godkjennes. Direktoratet slutter seg til konklusjonene i utredningen om at vindkraftverket vil ha store negative konsekvenser for landskap og kulturminner/-miljø. Det er en rekke kulturmiljø med stor verdi i nærområdet til det planlagte vindkraftverket, som bl.a. Nordsjøløypa.

På bakgrunn av kjente konflikter mellom gravrøysene på Kongsfjellet og det omsøkte tiltaket, kan Riksantikvaren ikke tilrå at det blir gitt konsesjon for vindkraftverket og kraftledningen uten at arealet blir redusert slik at mølle 2 og 3 i versjon C2 og mølle 2 i versjon C5 blir fjernet eller flyttes ut av den visuelle dominanssonen. Disse møllene vil være svært skjemmende for gravrøysene. Konsesjonsmyndigheten må derfor vurdere om det kan installeres 40 MW innenfor et mindre areal eller om konsesjonene må omfatte mindre installert effekt, sier Riksantikvaren. For øvrig vil versjon C5 være å foretrekke framfor versjon C2 når det gjelder hensynet til kulturminner/-miljø.

Dersom det ikke utarbeides reguleringsplan for prosjektet, vil Riksantikvaren kreve at undersøkelsesplikten og eventuell saksbehandling av dispensasjonssøknad fra automatisk fredning blir gjennomført før et konsesjonsvedtak.

Statkrafts kommentar

Statkraft sier at det gir liten mening å benytte grensen for visuell dominanssone som et krav til avstand mellom vindmøllene og gravrøysene på Kongsfjellet, fordi dette ikke er en absolutt størrelse. Den visuelle dominanssonen forsøker å kvantifisere en kvalitativ størrelse og kan oppleves forskjellig i ulike landskap. Minste avstand mellom gravrøysene og nærmeste vindmølle er i den gjeldende planen mer enn 750 meter, opplyser Statkraft.

Direktoratet for naturforvaltning (DN) sier i en uttalelse til NVE datert 03.03.05 at en vindkraftutbygging på Selbjørn vil komme i konflikt med landskapsverdier, biologisk mangfold, friluftsliv og inngrepsfrie naturområder. Søknaden gir imidlertid ikke grunnlag for å vurdere hvorvidt konfliktene av denne utbyggingen er større eller mindre enn andre mulig vindkraftprosjekter på denne

delen av norskekysten. På denne bakgrunn anbefaler DN primært at sluttbehandlingen av konsesjonssøknaden utsettes til det er gjennomført en samordnet konfliktvurdering og tilleggsundersøkelser som analyserer forholdet mellom prosjektet på Selbjørn og fire andre nærliggende vindkraftprosjekter. Dette vil kunne gi en vesentlig bedring av beslutningsgrunnlaget, mener DN.

DN mener det er behov for tilleggsundersøkelser for å bedre grunnlaget for å si noe om konsekvensene for rovfugl, spesielt hubro og kongeørn, hhv sårbar og sjelden iflg. Rødlista. Konsekvenser for landbruk og utøvelse av jakt og fangst bør utredes nærmere i forbindelse med utarbeidelse av reguleringsplan og eventuell videre detaljplanlegging. DN påpeker videre at fleksibilitet med hensyn til valg av mølleplassering, møllestørrelse, veier osv utløser økt behov for medvirkning (kommune, statlig sektormyndighet, grunneiere) under detaljplanleggingen.

Det går klart fram av visualiseringene at vindmøllene vil bli visuelt dominerende på Selbjørn, mener DN. De viser til at høyden på møllene nærmer seg høyden på terrenget. Vindkraftverket vil videre påvirke viktige friluftslivsinteresser, både lokalt og regionalt, sjøbasert og landbasert. Landskapet vil skifte karakter, støy vil påvirke friluftsopplevelser og utbyggingen vil kunne medføre at sentrale deler av øya blir mer benyttet for turgåing og friluftsliv. Selbjørn har et spesielt verdifullt inngrepsfritt område som strekker seg fra fjorden og opp i fjellterrenget. Et vindkraftverk vil redusere dette området og fjerne inntrykket av urørthet, fordi store deler av gjenværende inngrepsfrie område vil være innenfor visuell dominanssone og påvirkes av støy. Videre peker DN på at de vestre delene av Selbjørn består av den viktige naturtypen kystlynghei. Steinevik naturreservat inneholder i tillegg til lyngheier intakte lavlandsmyrer med svært høy verdi. Disse områdene vil falle inn i en visuell dominanssone for vindkraftverket og bli påvirket av støy.

Det forventes at en vindkraftutbygging på Selbjørn vil virke negativ for store rovfuglers bruk av øya, gjennom forstyrrelser på grunn av ferdsel, økt dødelighet som følge av høyspentlinjer og kollisjoner med vindmøller. DN mener også at jordkabel i de fleste tilfeller medfører mindre konflikter med naturmiljøet enn luftledning. Ved etablering av nye luftledninger anbefaler DN at slike legges i nærheten av eksisterende infrastruktur, og DN mener derfor at en alternativ trasé for luftledningen på Huftarøy parallelt med eller nær eksisterende høyspentledning og vei bør utredes.

Luftfartstilsynet sier i brev av 15.12.04 at saken har vært oversendt Avinor til vurdering og uttalelse. Avinor har vurdert eventuelle konsekvenser en etablering av Selbjørn vindkraftverk vil kunne få for omkringliggende radar-, navigasjons- og kommunikasjonsanlegg, samt etablerte inn- og utflygingsprosedyrer og sirklingsprosedyrer for omkringliggende flyplasser.

Det fremgår av Avinors uttalelse at den aktuelle vindkraftverket ikke får negative konsekvenser for navigasjons- og landingssystemer i det berørte området.

Når det gjelder eventuelle konsekvenser for berørte radaranlegg, skriver Avinor at Selbjørn vindkraftverk vil kunne få negative konsekvenser for to radaranlegg, Bergen TAR på Sotra og Førdesveten MSSR. En etablering av det aktuelle vindkraftverket vil spesielt kunne få negative konsekvenser for Bergen TAR. Avinor presiserer i denne sammenheng at det i søknaden og konsekvensutredningene ikke klart nok fremgår opplysninger som muliggjør en detaljert vurdering av hvilke konsekvenser en etablering av vindkraftverket vil kunne få for disse radaranleggene.

På bakgrunn av det ovennevnte, ber Luftfartstilsynet om at NVE pålegger utbygger å supplere søknaden med følgende tilleggsopplysninger:

- Posisjon for hver enkelt vindmølle

- Vindmølleårnets utforming, herunder høyde, øvre og nedre diameter og hvilke materialer det er laget av
- Rotasjonshastighet på vindmøllene
- Konstruksjonsmaterialer for generatorhus og vindmølleblader
- Vindmøllenes orientering i forhold til magnetisk nord

Videre ber Luftfartstilsynet NVE om å pålegge utbygger å utrede hvilke konsekvenser en etablering av Selbjørn vindkraftverk vil kunne få for radaranleggene Bergen TAR og Førdesveten. Denne utredningen bør gjøres i samråd med Avinor.

På oppdrag fra Statkraft avga Avinor en rapport om vindkraftverkets forhold til de to aktuelle radaranleggene, oversendt Statkraft 16.11.05. Her går det fram at Selbjørn vindkraftverk ikke vil skape noen konflikter for MSSR Førdesveten og sannsynligvis ikke gi noen negative konsekvenser for Sotra TAR.

Kystverket sier i brev av 06.12.04 at Selbjørn vindkraftverk i driftsfasen ikke vil berøre de interessene Kystverket ivaretar. I anleggsfasen vil arbeidet generere noe økt skipstrafikk, hvor en vil benytte planlagt dypvannskai på Salthella. Dersom denne ikke er ferdigstilt, kan det bli aktuelt å anlegge en midlertidig kailøsning. Denne må i så fall godkjennes av Kystverket.

Ut over dette har Kystverket ingen merknader til søknaden og konsekvensutredningen.

Statens Vegvesen sier i en uttalelse av 16.11.04 til NVE at prosjektet vil berøre flere områder av vegvesenets interesser som må utredes nærmere i detaljplanprosessen. Det pekes på følgende forhold:

- I forbindelse med spesialtransporten mellom Salthella og den nye avkjørselen ved Steinevik (ca 850 m) kan det bli nødvendig å foreta utbedringer av fylkesvei 151. Det forutsettes at det utarbeides egne detaljplaner for nødvendige tiltak knyttet til ny avkjørsel til vindkraftverkområdet og utbedring av fylkesvei 151.
- Statkraft vil sende søknad om å få legge kabel i/på brua over Bekkjarsundet, som vil kreve en egen utredning.

For øvrig mener vegvesenet at både offentlige og private interesser bør bidra til å finne en løsning til beste for samfunnet med samlet utbygging avledningstraseer og fortau / gang- og sykkelveg, i tråd med "Rikspolitiske retningslinjer for samordnet areal- og transportplanlegging".

Statens landbruksforvaltning sier i brev til NVE av 10.01.05 at de finner kravet til utredning som tilfredsstillende oppfylt, og har ingen merknader til konsesjonssøknaden eller tiltaket for øvrig.

Forsvarsbygg sier i en uttalelse av 04.05.05 at omsøkte vindkraftverk av Forsvarets fagorganer er vurdert til Kategori A i omforent skala.

Naturvernforbundet i Hordaland (NVH) stiller i sin uttalelse av 13.12.04 seg positiv til at det nå planlegges bygging av en vindmøllepark i Hordaland. De mener at vindkraft vil være en viktig energikilde i framtiden dersom utbyggingen skjer etter en nøye og kritisk vurdering i forhold til andre viktige arealinteresser.

Hele sørvestre Selbjørn er registrert som en prioritert naturtype (kystlynghei), med svært stor verneverdi på fylkesplan og landsbasis, spesielt ettersom området er relativt stort og lite påvirket av tekniske inngrep. NVH ønsker at det legges til rette for økt sauehold slik at lyngheiene i større grad

kan bevares. I tillegg er det ønskelig at det tilbakeføres stedegne masser og foretas tilsåing av stedegne frø under anleggsfasen.

Det bør gjennomføres tiltak for å redusere konflikt med fugl, som tretraverser og hengeisolatorer på ledningsmastene for å unngå strømgjennomgang av posterende fugl, merking av liner forbi sårbare områder og å legge linjetraseen i forsenkninger i terrenget for å unngå kollisjon, samt å legge anleggsfasen utenfor hekketiden for sårbare arter.

I forbindelse med veibygging ønsker NVH at det etableres stikkrenner for å minimalisere endringer i hydrologiske forhold. Ved passering av elver og bekker bør kulverter utformes slik at fisk fortsatt kan vandre fritt. Allmenn ferdsel bør begrenses i hekke- og spilltida for sårbar fuglearter, og villsau under lamming bør tas hensyn til. NVH ønsker at adkomstveien skal være stengt for motorisert ferdsel, med unntak av for sauesanking og vedlikehold av vindkraftanlegget.

NVH mener det bør utføres en før- og etterundersøkelse der dagens brukere av utbyggingsområdet kan utrykke sine forventninger til anlegget før etablering og sine reaksjoner etter etablering. Det bør også gjennomføres en undersøkelse av eventuelle negative konsekvenser for rødlistearter nevnt i KU, og spesielt sårbar rovfugl. Undersøkelsene bør brukes ved vurdering av framtidige vindkraftprosjekter. NVH anbefaler videre at det opprettes et etterbruksfond, som skal sikre at området kan reetableres til tilnærmet opprinnelig tilstand etter konsesjonens utløp. Konsesjonstiden bør settes til maksimum 25 år.

Norges Miljøvernforbund sier i en uttalelse av 13.12.04 til NVE at det ikke kan gis konsesjon til den omsøkte utbyggingen av følgende årsaker:

- *"Planområdet for Selbjørn vindpark er plassert nær opp til Steinevik myrreservat, i en vegetasjonstype som er klassifisert som sterkt truet, og i et område som har svært stor verneverdi i regionalsammenheng, og stor verneverdi i nasjonalsammenheng.*
- *Et stort antall rødlistede arter finnes i planområdet, og flere sjeldne, sårbare og hensynskrevende arter av rovfugler furasjerer innenfor planområdet eller hekker like utenfor.*
- *De planlagte inngrepene gir en sterk reduksjon i arealet av inngrepsfrie naturområder i Austevoll kommune.*
- *Støynivået overskrider de grenseverdiene som SFT har satt for områder som benyttes til hyttebebyggelse og rekreasjonsformål (35 dB).*
- *Den foreslåtte vindmølleparken bryter med nasjonale miljømål og andre sentrale miljøpolitiske føringer."*

Norges Miljøvernforbund viser til en rekke utenlandske studier og noen få norske som tar for seg konflikter mellom spesielt kraftledninger, men også vindturbiner, og ulike fuglearter. Videre gjennomgås negative effekter av veier for faunaen, som deles inn i 1) tap av biotoper og habitat, 2) korridor- og barriereeffekter, 3) forstyrrelser og 4) trafikkdødelighet.

På denne bakgrunn fraråder Norges Miljøvernforbund sterkt at det etableres en vindmøllepark på Selbjørn.

Austevoll fiskarlag sier i brev til Austevoll kommune av 13.12.04 at vindmølleparken vil medføre bygging av ny dypvannskai på Salthelle. Denne vil dekke et stort behov for liggekai og brukskai for den store ringnotflåten i kommunen, i tillegg til at den vil stimulere til mer næringsvirksomhet knyttet til service mot den store fiskeflåten og annen industri. Fiskarlaget mener også at elektrisitetsbedrifter i kommunen vil få muligheter for arbeid i byggefasen og kunne skaffe seg kompetanse for senere

utbygging andre steder. På denne bakgrunn håper fiskarlaget at avgjørende myndigheter går inn for vindkraftutbygging på Selbjørn.

Austevoll Reiselivslag sier i en uttalelse til Austevoll kommune av 15.12.04 at de ikke kan se noen positiv effekt for reiselivsnæringen, utover kortvarige virkninger i anleggsfasen, ved etablering av vindmølleanlegget. Reiselivslaget mener at konsekvensutredningen viser at vindmølleanlegget vil ha store negative konsekvenser for opplevelsen av urørt natur, som er et grunnleggende element i en videre positiv utvikling av reiselivet i Austevoll.

Miljøaksjonen nei til vindkraftverk på Selbjørn gjennomgår i en uttalelse av 15.12.04 det de oppfatter som svakheter og feil i saksbehandlingen. For det første mener de at konsekvensutredningen ikke oppfyller utredningsprogrammet, fordi den mangler visualiseringer av kraftledninger og veier. Videre peker de på at fagrapporten om friluftsliv mangler viktig informasjon om bruken av Selbjørnsmarka, som skyldes at utrederne ikke har kontaktet lokale brukere. Det oppleves at innholdet i fagrapportene legges frem på måte som forskjemmer prosjektet i selve konsesjonssøknaden, og i enkelte tilfeller oppgis feil konklusjoner.

Aksjonsgruppen synes at det er vanskelig å komme med gode innspill i saken bl.a. når det gjelder støy, så lenge Statkraft ikke har avgjort størrelse på eller plassering av vindmøllene. Statkrafts dialog med kommunen om medvirkning til etablering av gang- og sykkelsti og dypvannskai på Salthella har foregått i lukkede møter, uten at lokalsamfunnet har kunnet delta i diskusjonen, mener aksjonsgruppen. De anser framgangsmåten som useriøs og stiller seg tvilende til holdbarheten i tilbudene. Videre mener de at påstandene om at redusert nettleie for Austevoll må dokumenteres med teknisk informasjon og forpliktende avtaler.

I en gjennomgang av vindkraftverkets visuelle effekter blir vindmøllenes grad av påvirkning på bygder og turområder fremstilt i tabeller. Aksjonsgruppen konkluderer med at vindkraftprosjektet vil komme i sterk konflikt med bolig- og friluftsområder. Det samme gjelder kraftledningen, som også vil ligge hhv 63 og 136 meter fra nærmeste bolighus og barnehage i Fagerbakke. Inngrepene i landskapet vil ikke være reversible, men ødelegge det for alltid, sier de. Videre vil anleggene få negativ visuell innvirkning for kulturminner og kulturmiljø, spesielt for Kongsen. Når det gjelder anleggenes konsekvenser for miljøet, trekkes spesielt havørnen fram. Man frykter at vindkraftverket vil føre til så mye forstyrrelser at hekkingen opphører og i verste fall at den lille bestanden forsvinner. Hele planområdet brukes dessuten aktivt som friluftsområde, og anleggene vil kreve at populære topper og utsiktspunkter blir sprengt vekk og eksisterende turstier vil forsvinne eller bli okkupert av vindmøllene. Nordsjøløypa, som er en del av et nasjonalt og europeisk samarbeidsprosjekt, mener aksjonsgruppen vil bli ubrukelig som turløype dersom anlegget blir realisert. Kraftledningen og interne veier vil også bidra til å ødelegge friluftsopplevelser.

Av andre konsekvenser nevnes støy, som man mener vil bli et betydelig problem for enkelte bygder og i populære friluftsområder på Selbjørn. Skyggekast vil også bli en negativ konsekvens for enkelte bygder. Aksjonsgruppen mener videre at Selbjørn som reisemål vil bli mindre attraktivt dersom vindkraftanlegget blir realisert, fordi det vil forringe opplevelsen av fredelig, urørt natur.

Miljøaksjonen nei til vindkraftverk på Selbjørn har gjennomført en underskriftsaksjon, som viste at 78 % av Selbjørns innbyggere sa de var imot vindkraftplanene på øya. De viser her til vedlagte resultater fra undersøkelsen. På denne bakgrunn mener aksjonsgruppen at storsamfunnet ikke kan presse vindkraftprosjektet på lokalbefolkningen. Aksjonsgruppen har også fått takstmenn til å vurdere verditapet på boligeiendommer på Selbjørn ved at vindkraftanlegget blir etablert, og har på denne bakgrunn estimert et totalt verditap på 30 mill kr. Sett i denne sammenheng mener de at kommunale inntekter i form av eiendomsskatt vil bety lite.

Konklusjonen i uttalelsen er at Selbjørn er for liten for et vindkraftverk, og de ber om at NVE sier nei til søknaden fra Statkraft.

Statkrafts kommentar

Statkraft skriver i sin kommentar til denne uttalelsen at Miljøfaglig Utredning AS, som har gjennomført fagutredningen om friluftsliv for Statkraft, er uenig i påstanden om at rapporten er mangelfull når det gjelder bruken av Selbjørnmarka pga manglende kontakt med lokale brukere. Miljøfaglig Utredning har benyttet lokale kontakter som framgår av kildelisten til rapporten, og forholdt seg metodisk til representanter for interesse- og brukerorganisasjoner for å få fram en mest mulig objektiv beskrivelse. De har også kontaktet informanter som ble anbefalt av representantene for interesse- og brukerorganisasjonene. De mener også at uttalelsen fra Miljøaksjonen i flere tilfeller feilsiterer fagrapporten.

Tabellene som Miljøaksjonen har satt opp for å beskrive visuell dominans for en rekke boligområder mener fagutreder Inter Pares AS er svært misvisende. Det tas ikke hensyn til synlighet eller skjerming mot innsyn, som for eksempel innebærer at det fra Gauksheim, Steinevik og Hottvika (5 MW-versjonen) ikke vil bli synlige vindmøller.

Statkraft mener sammendraget av fagrapportene som er presentert i selve søknaden er gjort på en balansert måte, og at det ikke er gjort noe forsøk på å skjule eller bagatellisere mulige negative konsekvenser. Det understrekes samtidig at fagrapportene utgjør en like formell del av konsesjonssøknaden som selve søknadsdokumentet.

Når det gjelder de vedlagte rapporten om reduserte eiendomsverdier som følge av utbyggingen, mener Statkraft at den ikke tilfredsstiller de kvalitetskrav som gjelder for konsekvensutredninger, og derfor ikke kan sammenlignes med en eventuell konsekvensutredning på temaet.

5.1.3 Grunneiere og privatpersoner

Beboere i byggefeltet på Rabben tilkjennegjør i en uttalelse til NVE sin motstand mot vindkraftverket. De mener at øya er for liten for en slik utbygging og dermed blir konsekvensene negative, noe de mener konsekvensutredningen viser. Følgende ulemper fremheves idet det vises til konsesjonssøknad og fagrapporter om de ulike temaene:

- Visuell dominans
- Støy: Beboerne på Rabben frykter at støy kan være til større sjenanse enn det Statkraft legger frem i søknaden.
- Skyggekast og refleksblink

Beboerne på Rabben mener at konsekvensutredningen ikke gir tilfredsstillende svar på i hvilken grad de nevnte ulempene medfører forringelse av bomiljø og verdireduksjon for eiendommer, og de ber om at dette utredes før vedtaket fattes.

Holdningen til vindkraftverket har i løpet av de siste månedene endret seg til motstand blant innbyggerne på Selbjørn, sier beboerne på Rabben, og mener at dette er forhold som Austevoll kommune og NVE må ta hensyn til.

Åge Tøkje og Svanhild Fagerbakke sier i brev av 01.12.04 at de bor på Fagerbakke og er ivrige turgåere i utmarka på Selbjørn. De mener at både vindmøllene og kraftledningen vil forringe turterrenget og ødelegge turopplevelsen deres.

Den største ulempen med vindkraftanlegget anser de å være den visuelle, fordi anleggene vil bli synlige fra hvilket som helst sted på Selbjørn på grunn av vindturbinenes størrelse og bevegelse. Selbjørn er altfor liten for et vindkraftanlegg av de dimensjonene det er snakk om, framholder pareet. Vindmøllene vil komme altfor nær bebyggelsen og dominere det åpne landskapet totalt. De viser også til underskriftsaksjonen som er gjennomført på øya, som viser at en overveiende andel (78 %) av Selbjørns befolkning er imot vindkraftutbygging.

Tøkje og Fagerbakke sier at det vil komme krav om erstatning fra berørte huseiere, som følge av verdiforringelse av deres boliger. Verdiforringelsen vil komme av visuell dominans, lyd, skyggekast og lysglimt fra vindmøllene.

Ved uttalelsen følger også bilder som Åge Tøkje har tatt, som han mener viser at visualiseringene som følger med konsekvensutredningen ikke gir riktig bilde i forhold til virkeligheten. Visualiseringene gir feil inntrykk av avstander på grunn av måten de er tatt på, og han mener derfor at vindmøllene vil bli mye mer dominerende enn det man får inntrykk av i konsekvensutredningen.

Arne Tøkje og Kristin Olsen ber i sin uttalelse av 13.12.04 om at prosjektet blir stoppet. De har sitt sommerhus på Tøkje på Selbjørn, og ønsker at øya blir bevart slik som den er i dag.

Emma Tøkje protesterer i brev til NVE av 13.12.04 på det sterkeste mot vindmølleparken på Selbjørn. Hun har også hus på Tøkje på Selbjørn og mener at øya med sin vakre natur og historie må bevares slik den er.

Kåre Rabben peker i brev til NVE av 14.12.04 på konsekvenser som i fagrapportene er framstilt som mer negative for innbyggere og miljø enn hva søknaden gir inntrykk av. Når det gjelder temaene landskapspåvirkning, internveier og skyggekast mener han at søknaden uttrykker konfliktene som mindre alvorlige. Søknaden nevner heller ingen form for ulemperstatning til de berørte. I tillegg framholder Kåre Rabben at konsekvensene for friluftsliv ikke er tilstrekkelig utredet, da en vurdering konsekvensene for friluftsliv og naturopplevelse inne i planområdet ikke er tatt med. Han mener at den visuelle dominansen av anlegget, sammen med støy, skyggekast og veisystem, vil ødelegge området slik det i dag fungerer for rekreasjon og friluftsliv.

På denne bakgrunn ber han NVE i konsesjonsbehandlingen legge vekt på det arbeidet som er gjort i fagrapportene, og han ber også om at NVE gir Statkraft avslag på søknaden om konsesjon.

Hans Halstensen kommer i sin uttalelse til NVE av 12.12.04 innledningsvis med en beskrivelse av Selbjørn, som bakgrunn for å forstå hvor stor andel av øya vindkraftanlegget vil legge beslag på og hvor store de negative konsekvensene blir. Han sier derfor at NVE ikke må gi konsesjon for anlegget.

I uttalelsen kommenterer han først det fagrapportene sier om de ulike temaene. Når det gjelder temaet landskap mener Halstensen at visualiseringene som rapporten presenterer ikke stemmer helt med virkeligheten og svekker inntrykket av vindmøllenes dominans. Rapporten mangler dessuten visualisering av anlegget fra sjøsiden, av hvordan internveiene i planområdet vil se ut, av veien fra hovedveien og oppstillingsplasser og av den nye 3 km lange kraftledningen. Han mener at utredningsprogrammet må tolkes slik at det krever visualisering fra sjøen, av veier og kraftledning.

Han sier at inngrepet i landskapet ikke er reversibelt, men at det urørte naturlandskapet for alltid vil være ødelagt med et slikt inngrep. Underskriftsundersøkelsen gjennomført av lokalbefolkningen på Selbjørn mener han viser hvor stor negativ konsekvens en vindkraftutbygging vil få for øya. I denne undersøkelsen oppga 78 % av Selbjørns befolkning å være imot vindkraftanlegget.

Under temaet "Natur og miljø" tar Hans Halstensen for seg havørnbestanden som man mener holder til på sørvestre delen av Selbjørn. Han mener at det er en fare for at vindkraftverket vil kunne forstyrre

så mye at hekkingen opphører og i verste fall at bestanden forsvinner, og han viser i den sammenheng til etterundersøkelser på Smøla. Videre viser han til fylkesplanen av 2000, som krever en buffersone fra 500 til 1000 meter fra Steinevik naturreservat for å ta vare på de estetiske verdiene i området. Han sier det vil være et brudd på retningslinjene for vindkraftutbygging at et anlegg bygges så tett opp til et naturreservat.

Hele det planområdet for vindkraftverket benyttes aktivt som friluftsområde, og Halstensen mener at vindmøllene vil ødelegge Midtfjellet, Rabbafjellet og Djupavågfjellet som et fritt og uberørt friluftsområde. Populære topper og utsiktspunkt vil forsvinne, fordi møllene er tenkt plassert på disse, og eksisterende turstier vil forsvinne eller bli okkupert av vindmøllene. Både vindmøller, kraftledning og veier vil forringe turområder og friluftsopplevelser, framholder Halstensen. Han viser til Stortingsmelding nr 39 om friluftsliv og mener at anlegget vil være i strid med denne. Det presiseres at det ikke finnes tilsvarende alternative turområder i nærområdet. Fagrapporten om friluftsliv beskrives som mangelfull, fordi viktige turområder ikke er tatt med i vurderingene og ingen aktive brukere av området er kontaktet, slik som utredningsprogrammet krever.

Når det gjelder konsekvensene for reiseliv, tror ikke Hans Halstensen at en vindmøllepark på Selbjørn vil føre til økt turisme, idet han viser til erfaringer fra Smøla. Han sier derimot at det finnes dokumentasjon på motsatt effekt, med andre ord at naturinngrep skremmer friluftsfolk vekk. Han viser til vurderingen fra Reiselivsbedriftenes Landforening, som frykter at vindmølleparker vil ødelegge naturopplevelser for turister.

Støyproblemer fra vindmøllene mener Halstensen vil bli større for mange av beboerne på Selbjørn enn fagrapporten sier, og rapporten tar heller ikke for seg rentoneproblemet som gjør at grensene skal reduseres med 3 dBA. Han sier også at skyggekast og refleksblink vil bli en ulempe på Rabben, Veivågen og Grasdalen.

Uansett hvilken utbyggingsløsning man velger, vil konsekvensene av et vindkraftverk på Selbjørn bli svært negative, fordi øya er altfor liten for et slikt anlegg, sier Hans Halstensen.

Den tidligere omtalte verditaprapporten som *Miljøaksjonen nei til vindkraftanlegg på Selbjørn* har fått utarbeidet av to forskjellige takstmenn, har konkludert med at verdien på eiendommer på Selbjørn vil bli redusert med gjennomsnittlig kr 100 000 dersom vindkraftanlegget blir etablert. Hans Halstensen stiller spørsmål om hvem som skal erstatte verditapet. Han informerer samtidig om at grunneierlaget på Selbjørn har gjennomført en undersøkelse blant sine medlemmer, som konkluderte med at et flertall av grunneierne var imot prosjektet.

Halstensen viser til en uttalelse fra Austevoll næringsråd om at de ikke kan se direkte fordeler for næringslivet ved vindkraftutbyggingen. For øvrig konstaterer han at de tallene som er oppgitt om lokal verdiskapning, økonomi og sysselsetting som følge av prosjektet er en positiv effekt, men ikke av stor betydning for kommunen. Han frykter at en vindkraftutbygging på Selbjørn, på grunn av de store negative konsekvensene, vil medføre en risiko for at mennesker velger å flytte fra øya, med de ringvirkninger det vil ha for hele Austevoll.

Det etterlyses en mer kritisk vinkling på konsekvensene av prosjektet fra Statkrafts side, herunder kontakt med de personene som har innvendinger mot prosjektet, men som allikevel sitter med verdifull informasjon som er relevant for saken, avslutter Halstensen.

I en tilleggsuttalelse oversendt NVE per epost 15.03.05 viser Halstensen til Tore Wiers som har deltatt i et offentlig prosjekt for overvåking og kartlegging av havørnbestanden i Hordaland, som går helt tilbake til 1975. Han sier at det er funnet fire hekkeplasser for havørn på Selbjørn, og at Selbjørn er en

av de aller viktigste plassene i Hordaland for bevaring av havørnen. Halstensen sier at det ifølge Wiers fryktes at 14-19 havørnpar er forsvunnet fra Smøla etter vindkraftutbyggingen der.

Statkrafts kommentar

Halstensen kritikk av visualiseringene har fagutreder Inter Pares AS kommentert i et innlegg i lokalavisen, som Statkraft viser til. Her blir bl.a. det fototekniske grunnlaget for visualiseringene beskrevet. Inter Pares har gjennomført en rekke utredninger og visualiseringer av vindkraftplaner i Norge, og har lang erfaring på området. De viser tilsvarende visualiseringer for Smøla vindkraftverk, og hvor det fra enkelte hold ble hevdet at vindmøllene ville komme til å bli mye større i virkeligheten enn de fremsto i visualiseringene. Her ble det gjennomført en ettervisualisering når vindkraftverket var oppført for å teste kvaliteten på visualiseringene. Resultatet var nesten 100 % sammenfallende, ifølge Inter Pares.

Statkraft sier at valg av fotostandpunkter ble gjort for å få fram de vesentligste virkningene fra viktige og representative steder, og ble valgt bl.a. i samråd med Austevoll kommune. Inntrykket sett fra sjøsiden mener Statkraft er godt ivaretatt med visualiseringene fra Krambuneset, Drivenesvåg og Kolbeinsvik, selv om disse er tatt på land. Fra selve sjøen vil inntrykket bli mindre iøynefallende enn fra disse stedene, og en visualisering fra sjøen ville ikke ha belyst tiltaket bedre, mener Statkraft.

Internveier og oppstillingsplasser vil ikke være synlige fra noe annet av de valgte fotostandpunktene enn Kongsfjellet, hvor de faktisk er lagt inn i motivet. Erfaringer (bl.a. fra Hitra vindkraftverk) viser at veier og oppstillingsplasser er mindre fremtredende enn man forestiller seg, forutsatt at det tas tilbørlige hensyn til terrenginngrep i veilinjen og at sideterreng settes i stand på en ordentlig måte, noe Statkraft har som målsetting å gjøre. Adkomstveien vil heller ikke utgjøre noe dramatisk inngrep, og en visualisering av denne vil ikke bidra til å belyse tiltaket i vesentlig grad.

I samråd med fagutreder Inter Pares har Statkraft vurdert visualisering av kraftledningstraseen som unødvendig, fordi traseen går i kabel på mesteparten av de eksponerte strekningene og i nærheten av bebyggelse. Med få unntak går kraftledningstraseen i skogkledd utmark der den ikke er kablet. Ledningen vil derfor for det meste oppleves på nært hold når man krysser under den. Det går ikke turløyper langs med traseen. Dimensjonene på mastene er større, men ikke veldig mye større enn de som står i dag i det lokale 22 kV forsyningsnettet. De visuelle konsekvensene av kraftledningen er vurdert som små.

Miljøfaglig Utredning AS fastholder sin vurdering av fuglefaunaen på Selbjørn, som en ordinær fuglefauna som er typisk for de karrige lyngheiene på ytterkysten av Hordaland. Det er i fagutredningen kommentert at det finnes gode bestander av orrfugl, mens rugde er en vanlig art overalt langs kysten og neppe spesielt tallrik på Selbjørn sammenlignet med andre områder. Havørnhekkingen er kommentert i rapporten, og det vil ikke være svært galt å anslå bestanden til 5-6 individer, ett par og de siste 2-3 års ungeproduksjon, men dette er vanskelig å tallfeste.

Margrethe Tøkje Knutson, Kenneth Tøkje Knutson og Jan Erik Knutson sier i en uttalelse til Austevoll kommune av 12.12.04 at det planlagte vindkraftverket vil skjemme naturen og landskapet på Selbjørn. Margrethe Tøkje Knutson har barndomshjemmet sitt på Selbjørn, og ber om at det vakre og spesielle landskapet i Austevoll bevares.

Johnny Rabben sier i brev til NVE av 15.12.04 at det bør fokuseres på total virkningsgrad for planlagte vindkraftverk i Norge, og ikke installert effekt. Han etterlyser en samlet plan for å nå Regjeringens produksjonsmål, og mener at NVE bør fronte dette arbeidet for å unngå konflikter. Det snakkes om at produksjonskostnadene for vindkraft er blitt betydelig lavere, noe Johnny Rabben mener er feil, men at det er subsidie- og rammebetingelsene som er blitt bedre.

I uttalelsen kommenterer Johnny Rabben en del av punktene i søknaden. Først stiller han spørsmål om hvorvidt det kan bli aktuelt å ekspropriere grunn til anlegget dersom en stor andel av grunneierne er imot prosjektet. Videre etterlyser han et utslippsregnskap for prosjektet, som inkluderer utslipp av CO₂ og NO_x i plan-, bygge- og driftsperioden. Han framholder at prosjektet er i direkte konflikt med rammene for fylkesplanen for vindkraft, og synes utbyggingen også vil komme i konflikt med privatpersoner planer.

Fagrapportene mener Rabben ikke har vært lett tilgjengelig for folk flest uten god internettilknytning. Han mener også det burde vært skriftlig opplyst om at alle har rett til å komme med høringsuttalelse i saken, og ikke bare de som er oppgitt som høringsinstanser.

Johnny Rabben har vurdert lokaliseringskriteriene for valgte plassering av vindkraftverket og finner ingen god begrunnelse for at Selbjørn er valgt som lokalitet, med unntak av vindforhold. Han mener de negative effektene er overveiende. Nettilknytningsspørsmålet må knyttes til dokumentasjon og utredning av nåværende og fremtidig spenningskvalitet. Det må være en forutsetning at utbygger sørger for at alle ulemper for brukerne av nettet som følge av vindkraftetableringen fjernes, sier Rabben og viser til nye regler for spenningskvalitet og forskrifter for elektriske forsyningsanlegg. Årsproduksjonen som er anslått i søknaden mener Johnny Rabben er en for optimistisk prognose, som ikke er korrigert for forbruk og total virkningsgrad.

Det sies ingenting om kompensering eller avbøtende tiltak i forbindelse med audiovisuelle plager som anlegget vil påføre 300 husstander. Etter 25-årsperioden som anlegget forventes å stå, vil det ligge uopprettelige sår i landskapet for all fremtid, sier Johnny Rabben. Han mener videre at den visuelle virkningen av anlegget vil være mer dominerende enn det som er vist i søknaden. På fine dager vil støy og skyggekast/refleksblink ødelegge naturopplevelsen, og på kalde dager vil iskasting utgjøre en reell og stor risiko som vil hindre bruk av tilstøtende områder.

Elektromagnetiske felt rundt kraftledninger mener han ikke har noen relevans, mens derimot elektrostatiske felt er viktige å få belyst. Han savner opplysninger om avstanden fra kraftledningene til nærmeste hus. Fagrapportens konklusjon om at flere veier i området vil gjøre det lettere med villsauhold og dermed hindre naturlig gjengroing av lyngheiene, tror han ikke på. Han savner også en vurdering av hvordan nærheten til andre vindkraftverk i Fitjar og Bømlo vil endre opplevelsen av skjærgården. Konsekvenser for alle hyttene og rorbuene i området, samt videreutvikling av turismen, er ikke omtalt.

De positive effektene av vindkraftverket er etter Johnny Rabbens mening for usikre til å kunne få avgjørende betydning. Han ber på denne bakgrunn NVE om å avslå konsesjonssøknaden for prosjektet.

Sønnev Heimark sier i en uttalelse til Austevoll kommune med kopi til NVE av 15.12.04 at hovedårsaken til at innbyggerne på Selbjørn har valgt denne øya som bosted, er nærheten til naturen. Han mener at øya er for liten for den omsøkte vindkraftutbyggingen, fordi naturinngrepene vil bli synlige nesten hvor som helst på Selbjørn. Både vindmøllene, veiene og kraftledningen vil bidra til en forringelse av den unike naturen og forsøple naturen, sier han.

Ella Fagerbakke og Arne Lier sier i brev til NVE av 14.12.04 at de i utgangspunktet var positive til etablering av et vindkraftverk på Selbjørn, men har følgende kommentarer etter å ha sett planene:

- NVE bør stille strenge krav til antall møller, høyde på møller, plassering av og begrensninger i utstrekning av planområdet, og eliminere kraftlinjer. Det bør finnes en løsning med større konsentrasjon og lokalisering lenger mot sørvest på øya, av hensyn til eksisterende

bebyggelse. Plassering av mølle nr 1,2,3,4 og 7 er ikke akseptabel. Det går ikke fram av søknaden om det senere vil være aktuelt å fortette planområdet med ytterligere vindmøller.

- De protesterer mot plasseringen av kraftledningen gjennom det mest benyttede turområdet på Selbjørn og ber om at den legges som jordkabel, av hensyn til nærliggende hus, framtidig bebyggelse og ferdsel i området. Alternativt må andre traséløsninger utredes.
- Selbjørn er for liten og derfor ikke egnet som lokalitet for et slikt anlegg, fordi visuell påvirkning, skyggekast og støy vil bli et problem på store deler av øya.
- Av hensyn til natur og friluftsliv bør kraftledningen legges som jordkabel, slik at også kabeltraseen kan benyttes som tursti for turgåere.
- De viser til NVEs oversikt over bygde, konsesjonsgitte og meldte vindkraftverk, og etterlyser en totalvurdering av at så mange vindkraftanlegg bygges ut langs kysten over så kort tid.
- Når det gjelder undersøkelsen om holdningen til vindkraftplanene blant befolkningen i Austevoll kommune, mener de at det ikke er grunn til å anta at dersom 30 % er imot så er 70 % for utbyggingen uten forbehold. De viser også til undersøkelsen som er foretatt på Selbjørn av den lokale motstandsgruppen.
- De mener at de negative konsekvensene av prosjektet er for store til at det kan gis konsesjon til planene.

Anne Lise Grønås protesterer per epost til NVE datert 24.01.05 mot kraftlinjene som er planlagt fra vindkraftverket til Fagerbakkevannet, da hun har tomt som hun ønsker å bygge på i det aktuelle området. Hun ber om at kraftledningen blir lagt som jordkabel av helse- og miljøhensyn.

Harald Otterå kommer med en uttalelse til Statkraft den 28.11.04, på vegne av berørte grunneiere Oddvin Otterå, Inger og Henry Skorpen, Jan Harald Revheim og Harald Otterå. Her ber han om at kraftledningstraseen blir endret og lagt på oppsiden av alle de berørte eiendommene fram til den møter kraftledningen som går fra Otterå og over fjellet. Videre fram til Otterå sekundærstasjon bør disse linjene legges sammen som jordkabel fra Rv 546. Han ber også om at det gjennomføres en befaring i dette området.

Ivar, Jan, John Inge, Sverre og Ove Vik er grunneiere som er berørt av kraftledningen og har i brev til NVE av 03.12.04 følgende merknader til søknaden:

1. Det blir minst naturinngrep dersom kraftledningen blir lagt i sjø fra Selbjørn til Otterå, fra Bekkjarvik til vestre Vinnesvåg – over land – til austre Vinnesvåg og videre til Otterå.
2. Dersom kabelen ikke kan legges i sjø foreslås det at den føres frem til nedslagsfeltet for drikkevann langs veien fra Bekkjarvik, og deretter gå i luftspenn i nedslagsfeltet hvor den ikke blir synlig fra bolighus. Videre kan traseen gå langs grensen til verneområdet nord for Vetan og videre til Otterå.
3. Dersom punkt 1 og 2 ikke er mulig ser grunneierne det som en fordel om kraftledningen blir lagt i jord lengst mulig over gården Vik.

5.1.4 Tekniske instanser

Statnett SF sier i brev av 15.12.04 at i henhold til forskrift om systemansvaret i kraftsystemet, kan nye anlegg som tilknyttes regional- og sentralnettet ikke settes i drift uten vedtak fra systemansvarlig.

Generelt kan ikke Statnett akseptere tilknytning av vindkraftproduksjon som har en negativ påvirkning på kraftnettet, og forutsetter derfor at rapportene «Retningslinjer for nettilkobling av vindkraftverk» (TR A5329) og «Retningslinjer for tekniske krav til anlegg i norsk hovednett» (KtA 6/98) blir lagt til grunn ved dimensjonering av vindkraftverket.

Vindkraftverket vil bedre effekt- og energibalansen i SKL-området noe. Dette vil, spesielt ved feilsituasjoner mellom Sauda- og Blåfalli transformatorstasjoner, kunne bidra til å avlaste ledninger i sentralnettet.

Statnett har utover dette ingen spesifikke kommentarer til søknaden.

Sunnhordland Kraftlag (SKL) kommer i brev av 13.12.04 til NVE med sine merknader til konsesjonssøknaden.

Det må stilles krav om vern for bortkobling av deler av produksjonen i Selbjørn, slik at en ikke får nettsammenbrudd og avbrudd i forsyningen til sluttbrukere ved feil i 66 kV-nettet mellom Otteråi og Årskog.

Innfasing av produksjon i Otteråi vil føre til endring i tapsprofilen for regionalnettet, som kan føre til behov for endring av tariffstrukturen i området og økte kostnader for nettkundene i området. Disse problemstillingene gjennomgås i en arbeidsgruppe bestående av Statkraft, Fitjar Kraftlag, Sunnhordland Kraftlag og Austevoll Kraftlag. Arbeidsgruppen skal også se på virkningene for regionalnettet dersom det også blir bygd vindkraftverk i Midtfjellet i Fitjar og i Langevåg i Bømlo, og komme fram til hvilke tiltak som bør settes i verk. Rapporten fra dette arbeidet skal foreligge innen 1. februar 2005.

SKL mener prinsipielt at vindkraftutbyggere selv må dekke merkostnader i nettet som følge av vindkraftutbyggingen, slik at utbyggingen ikke medfører ulemper eller økte kostnader for nettkundene i området. Det forutsettes at utbygger retter seg etter den nye forskriften om leveringskvalitet og dermed bidrar til at leveringskvaliteten i området blir god. Videre forutsettes det at det reaktive forbruket i parken blir kompensert fullt ut.

Tilknytningen i Otteråi transformatorstasjon vil medføre at stasjonen må utvides med et nytt 66 kV felt, som SKL ønsker å stå som eier og konsesjonær for. Kraftlaget forutsetter at Statkraft dekker bygge- og driftskostnaden av feltet i den grad det ikke blir definert som nettanlegg og får inntektsramme.

5.2 Tematiske konfliktvurderinger

Tematiske konfliktvurderinger ble behandlet i Stortingsmelding nr. 11 (2004-2005) Sametingets virksomhet i 2003. Gjennom konfliktvurderingene skal det systematiseres og kategoriseres informasjon om mulige konflikter mellom planlagte vindkraftverk og de ulike sektorinteressene, og derigjennom legge til rette for avklaring av disse gjennom konsesjonsbehandlingen. Målsetningen skal være å bidra til å finne vindkraftprosjekter som i størst mulig grad kan forenes med de ulike sektorinteressene.

Følgende temaer inngår i konfliktvurderingene:

Miljø og kulturminner - konfliktvurderingen foretas av Direktoratet for Naturforvaltning og Riksantikvaren

Reindrift¹ - konfliktvurderingen foretas av Reindriftsforvaltningen

Forsvaret - konfliktvurderingen foretas av Forsvarsbygg

NVE har fått ansvaret for å koordinere og sikre gjennomføringen av tematiske konfliktvurderinger av meldte og konsesjonssøkte vindkraftverk. En rekke andre temaer som ikke inngår i konfliktvurderingene, som for eksempel infrastruktur, vindressurser og økonomi, vil selvfølgelig også inngå som sentrale temaer i konsesjonsbehandlingen.

Prosjektene kategoriseres etter følgende generelle karakterskala:

Kategori A: Ingen konflikt

Kategori B: Mindre konflikt

Kategori C: Middels konflikt, men mulig å redusere konflikt ved avbøtende tiltak som for eksempel mindre justeringer av parken som flytting/fjerning av et mindre antall vindturbiner. Eventuelt et område med stor verdi men stor usikkerhet om konfliktgrad, men hvor sektormyndighet tror konfliktgraden vil være stor ("føre var").

Kategori D: Stor konflikt, men mulig å redusere konflikt ved avbøtende tiltak som for eksempel omfattende justeringer av parken som flytting/fjerning av et større antall vindturbiner.

Kategori E: Svært stor konflikt. Avbøtende tiltak vil ikke kunne redusere konflikt.

Hver enkelt sektormyndighet har laget kriterier for hvordan prosjektene skal kategoriseres.

Resultatene for Selbjørn vindkraftverk er som følger:

Direktoratet for naturforvaltning og Riksantikvaren	C
Forsvaret	A

5.2.1 Miljø

Direktoratet for Naturforvaltning og Riksantikvaren har i brev 30.09.05 gitt karakteren C til Selbjørn vindkraftverk. I vurderingen sies følgende: *"Middels konflikt med store kystlyngheiområder, INON-område fra fjord til fjell, rødlistet fugl og kulturminner er grunnlaget for denne klassifiseringen. Fjerning av møller nærmest gravrøysene på Kongsfjellet og tilpasning av veier/møller vil kunne redusere konfliktgraden."*

Vindkraftverket er for temaet naturmiljø gitt delkarakteren D, og i vurderingen sies det: *"Kraftig reduksjon av INON. Sannsynlig av hubro vil forsvinne. Botaniske verdier i kystlyngheia kan sannsynligvis bevares, men opplevelsen av landskapet vil endres til kystlynghei til produksjonslandskap. Selbjørn må ses i sammenheng med andre konsesjonssøkte kraftverk i Austevoll (Stolmen, Kvalvåg og Store Kalsøy)."*

For temaet kulturmiljø og kulturminner er det gitt delkarakteren C og i vurderingen sies det: *"Vindkraftanlegget blir et nytt monumentalt element i kulturlandskapet på Selbjørn. Det kuperte landskapet reduserer innsynet til parken fra flere kulturminner og kulturmiljø. Gravrøysene på Kongsfjellet, husmannsplassen og utmarksminne ved Heimstevatnet - Hottvika, og gamle ferdselsveger*

¹ Det er ikke reindrift i Austevoll

langs Nordsjøløypa er de kulturmiljøene som vindkraftanlegget blir mest synlige fra, og vil få stor indirekte, negativ virkning på."

Det er for temaet landskap gitt delkarakteren B og i vurderingen sies det: *"Opplevelsen av landskapet med åpen kystlynghei vil forringes. Selbjørnfjorden er relativt bred, og møllene antas derfor ikke oppleves så påtrengende i dette landskapsrommet. Det kan derfor lettere absorbere inngrepet."*

5.2.2 Forsvar

Forsvaret har i brev av 4.5.2005 gitt karakteren A til Selbjørn vindkraftverk og antar dermed at det ikke vil medføre konflikter for Forsvarets installasjoner at det etableres en vindkraftverk på Selbjørn.

6 NVEs vurdering av konsekvensutredningen

Konsekvensutredningene er utarbeidet i medhold av forskrift om konsekvensutredninger 1.4.2005 etter plan- og bygningsloven kap VII-a og utredningsprogrammet fastsatt av NVE 2.12.2004. På bakgrunn av utførte utredninger, innkomne merknader, sluttbefaring 17.3.2005 og egne vurderinger, avgjør NVE om utredningene er gode nok i forhold til kravene i utredningsprogrammet og om det eventuelt har kommet frem nye sider/temaer som må belyses.

Konsekvensutredningene skal være beslutningsrelevante, det vil si konsentrert om de spørsmål det er viktig å få belyst for å kunne ta stilling til om tiltaket skal få konsesjon eller ikke, og om hvilke vilkår det skal settes i en eventuell konsesjon.

I det etterfølgende kommenterer NVE de temaer det har kommet inn vesentlige merknader til eller der NVE har egne merknader til den fremlagte konsekvensutredningen.

Landskap

Mange av høringsuttalelsene mener, slik som konsekvensutredningen konkluderer med, at vindkraftverket med tilhørende infrastruktur vil få stor negativ konsekvens for landskapet på Selbjørn. Noen mener også at vindmøllene i virkeligheten vil komme til å virke større og mer dominerende enn det visualiseringene viser. NVE mener at erfaringer har vist at visualiseringer av vindkraftverk stemmer godt med det visuelle inntrykket man får av parken etter at den er bygd.

Miljøaksjonen nei til vindkraftverk på Selbjørn savner visualiseringer av kraftledninger og veier. Det samme gjør Hans Halstensen, som også mener at anlegget ikke er tilstrekkelig visualisert fra sjøsiden. Statkraft har i sin kommentar til dette, begrunnet sine valg av fotostandpunkter og hvilke objekter de har valgt å visualisere. Erfaringsmessig vet vi at store deler av infrastrukturen i tilknytning til vindkraftverk kan være vanskelig å synliggjøre i visualiseringer fra representative steder. Videre mener vi at tiltaket er tilstrekkelig visualisert fra sjøsiden gjennom de visualiseringene som er gjort fra Krambuneset, Drivenesvåg og Kolbeinsvik. NVE kan derfor ikke se at ytterligere visualiseringer ville ha gitt et bedre beslutningsgrunnlag i saken. Vi slutter oss til de vurderingene som Statkraft har gjort i sine valg av både fotostandpunkter og motiver for visualiseringene.

Fylkesmannen i Hordaland mener at potensialet for tradisjonell skjøtsel av kystlynghei som viktig kulturlandskapstype burde utredes, enten i forbindelse med konsesjonssøknad eller som del av reguleringsplanbehandlingen. Fagrapporten om naturmiljø beskriver muligheten for å beholde lyngheilandskapet ved å opprettholde eller aller helst øke beitetrykket av villsau. Sammen med aktive tiltak for å fjerne bartrær, vil dette kunne holde landskapet åpent og gi positive effekter for naturverdiene i området. Landbruksrapporten konkluderer på sin side med at tiltaket vil ha liten effekt på villsauens bruk av området, med unntak av en kort perioden under anleggsfasen. Nedbyggingen av

beiteareal vil bli beskjedne, mens nye veier i området vil kunne lette sauedriften gjennom å øke tilgjengeligheten. Det forutsettes at drifts- og vedlikeholdsaktivitetene tilpasses slik at man unngår forstyrrelser av sauene i lammingsperioden og eventuelle andre sårbare stadier hos villsauene. NVE finner at mulighetene for skjøtsel av kystlyngheiene er tilstrekkelig redegjort for gjennom disse utredningene.

NVE mener at konsekvensene for landskap gjennom konsekvensutredningen, herunder fagrapporten om landskap og de gjennomførte visualiseringene, gir et godt grunnlag for å vurdere virkningen av det omsøkte vindkraftverket på landskapet.

Kulturminner og kulturmiljø

NVE konstaterer at fagrapporten om kulturminner og kulturmiljø vurderer konsekvensene av selve vindkraftverket som store til middels negative, avhengig av valg av møllestørrelse. Det dreier seg i hovedsak om indirekte konsekvenser i form av visuell påvirkning, og det er særlig kulturmiljøet på Kongsfjellet som vil bli visuelt påvirket. Vi vurderer konsekvensutredningen som et tilstrekkelig grunnlag for å vurdere konsekvensene for kulturminner og kulturmiljø.

Friluftsliv og reiseliv

Det er i noen høringsuttalelser kommet kommentarer om mangler i fagrapporten om friluftsliv, som man mener kommer av at ingen lokale brukere av Selbjørnmarka er kontaktet. Fagrapporten om friluftsliv og reiseliv oppgir hvilke kilder som har vært brukt i utredningen om dagens bruk av området. Disse er bl.a. valgt ut etter anbefaling fra representanter for lokale interesse- og brukerorganisasjoner, ifølge Miljøfaglig Utredning AS. NVE forventer ikke at alle lokale brukere av området skal kontaktes, men at informasjonen baserer seg på kontakt med representative kilder, herunder kommunen. Vi mener derfor at utreder har gjort en tilstrekkelig kartlegging av bruken av området.

Rapporten om friluftsliv mangler også en verdivurdering av enkelte viktige turområder inne i planområdet og en vurdering av konsekvensene for friluftsliv og naturopplevelse inne i selve planområdet, mener enkelte høringsparter. Miljøfaglig Utredning har i rapporten gitt en overordnet beskrivelse av friluftsliv og reiseliv i undersøkelsesområdet, som omfatter hele Selbjørn, østlige deler av Stolmen, sørlige deler av Huftarøy, indre leia og nærliggende deler av Møkstra fjorden. I tillegg er det gjort et utvalg av verdifulle områder og turtraseer i undersøkelsesområdet, som er nærmere beskrevet og verdivurdert. Disse lokalitetene er også vist på kart. En rekke turtraseer som berører viktige friluftslivsområder er beskrevet, herunder lokaliteter som noen savner en grundigere verdivurdering av. NVE kan ikke seg at ytterligere og mer detaljert verdivurdering vil bringe ny og avgjørende informasjon om konsekvensene for friluftslivet på Selbjørn. Det samme gjelder naturopplevelsen inne i planområdet. Det går fram av utredningen at tiltaket vil ha særlige negative konsekvenser for lokaliteter innenfor planområdet, både i form av visuell dominans, støy og skyggekast.

Fylkesmannen i Hordaland savner vurderinger av konsekvenser for potensiell jaktutøvelse i området, og mener dette bør utredes nærmere. Fagrapportens sier at det ikke forventes vesentlige endringer i bruken av området dersom den planlagte utbyggingen ikke blir gjennomført (0-alternativet), og jaktutøvelsen forventes derfor å bli som i dag. Det går fram av utredningen at jakt kan fortsette som før i og rundt planområdet, men at man inne i selve parken vil bli sterkt negativt berørt visuelt og støymessig. NVE kan ikke se behov for å be om ytterligere utredninger om konsekvenser for jaktutøvelsen i området.

Hans Halstensen sier i sin uttalelse at han ikke tror tiltaket vil føre til økt turisme, men at et slikt naturinngrep heller vil skremme friluftsfolk vekk. Konsekvensutredningen konkluderer ikke med hvorvidt tiltaket vil virke positivt eller negativt på turismen, noe som også vil være vanskelig å forutsi nå. Imidlertid slår den fast at viktige friluftslivslokaliteter vil bli berørt av tiltaket, noen i særlig negativ grad.

En vurdering av konsekvenser for hytter og rorbuer i området og mulighetene for videreutvikling av turismen savnes av Johnny Rabben. Han etterlyser også en vurdering av hvordan skjærgårdsopplevelsen vil påvirkes av vindkraftverket på Selbjørn sammen med de andre planlagte vindkraftverkene i Fitjar og Bømlo. NVE anser konsekvensutredningen som dekkende i redegjørelsen av konsekvenser for friluftsliv og reiseliv, med sine beskrivelser av viktige områder/lokaliteter og konsekvenser for disse. Vi vil ikke kreve at det gjennomføres tilleggsutredninger, fordi det ikke forventes at ytterligere utredninger vil belyse saken bedre.

Biologisk mangfold / naturmiljø

DN mener at konsekvensene for rovfugl, spesielt hubro og kongeørn, er for dårlig utredet gjennom foreliggende konsekvensutredning. Bl.a. mener de at vurderingen av bestandsmessige konsekvenser ikke er god nok. DN forventer at vindkraftverket vil virke negativ for store rovfuglers bruk av øya. Konsekvensutredningen beskriver de tre viktigste ulempene vindmøller kan ha for fugl, kollisjonsrisiko, forstyrrelseeffekt og arealtap/habitatforringelse. Når det gjelder kraftledninger kommer faren for strømgjennomgang i tillegg. Det er gjort en vurdering av i hvor stor grad disse ulempene vil virke inn på ulike fuglearter som oppholder seg i området, og spesielt på rødlisteartene havørn, kongeørn, hubro og hønsehauk. Det går fram at for lavproduktive arter som havørn, kongeørn og hubro kan kollisjon med vindturbiner ha bestandsmessig påvirkning lokalt, selv om kollisjonsfaren med vindmøller er lav.

NVE finner at konsekvensutredningen gir tilstrekkelige informasjon om tiltakets konsekvenser for fugl til at det kan fattes en beslutning.

Støy og skyggekast

Hans Halstensen mener at støyproblemene blir større enn det fagrapporten konkluderer med for beboerne på Selbjørn. Han mener også at skyggekast og refleksblink vil være et problem på Rabben, Veivågen og Grasdalen. NVE konstaterer at Halstensen er uenig i støyrapportens konklusjoner. Vurderingene baserer seg på en metodikk som er nærmere beskrevet i rapporten, men opplevelsen av støy kan allikevel variere fra en person til en annen. Som det går fram av rapporten, vil alternativet med 5 MW vindmøller innebære større støybelastning enn 2 MW møller. NVE konstaterer videre at omfanget av skyggekast fra vindkraftverket er totalt sett vurdert som begrenset. Noen steder vil belastningen bli noe større, som på Rabben og i Grasdalen. Det konkluderes med at det noen få steder vil kunne forekomme skyggekast omkring 5 timer per år, avhengig av kombinasjonen mellom værforhold og vindretning.

Annen arealbruk

Avinor har uttalt at vindkraftverket ikke vil få negative konsekvenser for navigasjons- og landingssystemer i området, men Luftfartstilsynet ber om at detaljer om plassering av de enkelte vindturbinene, fysisk utforming og andre forhold beskrives. Dette er forhold som ikke er avklart, eller vil bli avklart før det fattes konsesjonsvedtak. Konsekvenser for radaranleggene Bergen TAR og Førdesveten ba Luftfartstilsynet i sin uttalelse om en utredning av, noe som ble gjennomført av Avinor. Konklusjon fra Avinor er at vindkraftverket sannsynligvis ikke vil ha negative konsekvenser for de to radaranleggene.

Samfunnsmessige virkninger

Miljøaksjonen nei til vindkraftverk på Selbjørn ønsker at det må legges fram dokumentasjon på at nettleien i Austevoll vil bli redusert som følge av vindkraftutbyggingen. NVE finner ikke at dette er beslutningsrelevante opplysninger når det skal treffes en avgjørelse i saken.

Beboerne på Rabben savner en utredning av i hvilken grad vindkraftverket vil medføre forringelse av bomiljø og verdireduksjon for eiendommer. Gjennom utredning av de ulike konsekvensene av vindkraftverket, som støy, skyggekast og visuell påvirkning, mener NVE at virkninger for bomiljø er tilstrekkelig utredet. Når det gjelder verdireduksjon for eiendommer, finner vi det tvilsomt at et forsøk på tallfesting av dette vil være pålitelig som beslutningsgrunnlag. En eventuell verdireduksjon som følge av vindmølleutbyggingen vil dessuten forventes å være begrunnet i en total negativ påvirkning som følge av de andre beskrevne konsekvensene. Andre konsekvenser av tiltaket, som for eksempel økt sysselsetting og næringsaktivitet, kan på sin side tenkes å bidra til en positiv innvirkning på eiendomsprisene. NVE mener derfor at man, gjennom gjennomgående vurdering og riktig vektlegging av de øvrige konsekvensene av tiltaket, på en tilstrekkelig måte vil kunne vurdere virkninger for boliger i nærområdet til vindkraftverket. På denne bakgrunn finner NVE ikke grunnlag for å kreve ytterligere utredninger om konsekvenser for boliger og bomiljø.

Nettilknytning

Johnny Rabben ønsker å få utredet hva kraftledningen vil medføre av elektrostatiske felt, og han mener at søknaden mangler opplysninger om avstanden fra kraftledningen til nærmeste hus. Elektromagnetiske felt, som er fellesbetegnelsen for elektriske og magnetiske felt, forekommer rundt alt elektrisk utstyr. Det går fram av konsekvensutredningen at kraftledningen i all hovedsak vil gå i utmark med god avstand til bebyggelse, og at den vil gå som jordkabel der den krysser bebygde områder. Elektromagnetiske felt vil dermed ikke gi negative konsekvenser for eksisterende eller planlagt bebyggelse. Elektrostatiske felt eller elektriske felt har den egenskap at de lett kan skjermes, slik at for eksempel en husvegg vil være tilstrekkelig for å eliminere feltene. På grunn av denne egenskapen anses ikke slike felter å være et problem, med unntak av i situasjoner hvor man oppholder seg rett under en kraftledning. Man har derfor fokusert forskningen på de magnetiske feltene som eksisterer rundt elektriske anlegg. Utredningsprogrammet krevde at det skulle gi en oversikt over bolighus og hytter som ligger 50 meter eller nærmere senterlina for kraftledningstraseene. Ettersom ingen slik bebyggelse ligger innenfor dette beltet, er det ikke oppgitt noen avstand til nærmeste hus. NVE finner at konsekvensutredningen i tilstrekkelig grad beskriver virkningene av kraftledningen for bebyggelsen.

Ella Fagerbakke og Arne Lier mener at andre kraftledningstraseer må utredes dersom kraftledningen ikke legges som jordkabel gjennom det mest benyttede turområdet på Selbjørn og nær bebyggelsen. NVE konstaterer at én luftledningstrasé med en innskutt jordkabel er omsøkt på strekningen fra transformatorstasjonen i vindkraftverket til Otteråi transformatorstasjon. Tre andre kraftledningstraseer er vurdert, men ikke omsøkt. Som det går fram av fagrapportene, hvor alle de vurderte kraftledningstraseene er tatt med, kommer omsøkte trasé best ut totalt sett. Den medfører liten eller middels negativ konsekvens for temaene landskap, naturmiljø, kulturminner, landbruk og friluftsliv. Det er ikke kommet inn konkrete forslag til andre traséalternativer eller –justeringer, og NVE ser på denne bakgrunn ikke grunnlag for å be Statkraft om å vurdere andre traséalternativer på Selbjørn.

DN har bedt om at det vurderes en kraftledningstrasé parallelt med eller nær eksisterende kraftledning og vei på Huftarøy. Eksisterende kraftledning ligger på store deler av strekningen i nærheten av bebyggelsen på sørsiden av Huftarøy. Når man skal bygge en ny kraftledning, er det naturlig å vurdere

parallellføring med eksisterende kraftledninger og veier slik at inngrep kan samles. Samtidig foretas det en avveining mellom hensynet til bebyggelse og hensynet til uberørte naturområder. Man unngår så langt som mulig å legge nye kraftledninger for nær boliger, skoler og barnehager mv. På denne bakgrunn mener NVE at Statkraft har valgt å omsøke en minst mulig konfliktfylt trasé, og vi vil ikke pålegge en utredning av ytterligere traséalternativer.

Annet

Johnny Rabben etterlyser et utslippsregnskap for prosjektet i plan-, bygge- og driftsperioden. Utredningsprogrammet krever ikke et komplett utslippsregnskap, men krever utredning av avfall og avløp produsert i anleggs- og driftsfasen samt en vurdering av tiltakets mulige forurensning i området. Etter NVEs vurdering er dette utredningskravet tilstrekkelig dekkende som beslutningsgrunnlag når det skal tas stilling til konsesjonsspørsmålet.

Ella Fagerbakke og Arne Lier mener det må redegjøres for hvorvidt det vil være aktuelt å utvide vindkraftverket på et senere tidspunkt. Som det går fram av søknaden til Statkraft, så er størrelsen på vindkraftverket valgt på bakgrunn av overføringskapasiteten i det eksisterende kraftnettet i området. Nærhet til eksisterende infrastruktur er en av begrunnelsene for valg av lokalitet, fordi dette har stor betydning for lønnsomheten i prosjektet. Så lenge denne nettkapasiteten er begrenset, mener NVE at spørsmålet om hvorvidt det er aktuelt å utvide vindkraftverket er besvart i tilstrekkelig grad.

Enkelte mener at selve søknaden fremstiller konsekvensene av vindkraftverket som mindre negative for innbyggere og miljø enn det fagrapportene beskriver. NVE vil understreke at de faglige vurderingene av tiltakets konsekvenser og Statkrafts sammendrag og tolkning av fagrapportene begge blir vurdert i NVEs saksbehandling.

DN sier at sluttbehandlingen av søknaden bør utsettes til det er gjennomført en samordnet konfliktvurdering og tilleggsutredninger som beskriver forholdet mellom Selbjørn vindkraftverk og de andre planlagte vindkraftverkene i regionen. NVE har utsatt sluttbehandlingen av flere vindkraftsaker i Sunnhordland for å kunne vurdere alle relevante prosjekter i Sunnhordland i en regional sammenheng.

Konklusjon

På bakgrunn av konsekvensutredning av 27.06.03 fra Statkraft og innkomne merknader, finner NVE at konsekvensene er tilstrekkelig utredet og vil ikke kreve at det blir gjennomført tilleggsutredninger.

7 NVEs vurdering av konsesjonssøknaden for Selbjørn vindkraftverk

Konsesjonsbehandling etter energiloven, innebærer en konkret vurdering av de fordeler og ulemper et omsøkt prosjekt har for samfunnet som helhet. NVE innvilger konsesjon til prosjekter som ansees som samfunnsmessig rasjonelle, det vil si hvis de positive konsekvensene ansees som større enn de negative.

Det er kun noen konsekvenser av tiltaket som kan tallfestes og som kan omtales som prissatte konsekvenser (elektrisitetsproduksjonen, eventuelt reduserte/økte nettap). De aller fleste konsekvenser ved etablering av et vindkraftverk med tilhørende infrastruktur, er såkalt ikke-prissatte konsekvenser hvor effekten av tiltaket ikke tallfestes, og kan dermed ikke summeres opp for å få et positivt eller negativt resultat. Det finnes i liten grad kostnadstall knyttet til miljøkonsekvenser. Det er gjort en del undersøkelser de siste tiårene i forhold til betalingsvillighet og transportkostnader knyttet til friluftsliv, naturopplevelser med mer, men det er knyttet stor usikkerhet til resultatene. Resultatene er vanskelig å overføre fra en spesifikk undersøkelse og konsekvens til å gjelde generelt. Dette skyldes blant annet usikkerhet knyttet til den enkelte metode og at forutsetningene som ligger til grunn for den

enkelte undersøkelsen, vil variere fra en problemstilling til en annen. Gjennomføring av slike undersøkelser i et slikt omfang at man får et fullstendig miljøregnskap hvor alle konsekvenser er verdsatt i kroner og ører, er både kostnadskrevende og tidkrevende. NVE vurderer kostnadene ved gjennomføring av slike undersøkelser som større enn nytten.

Vurdering om det skal gis konsesjon til et omsøkt prosjekt eller ikke, er en faglig skjønnsvurdering. NVE mener at det er en bedre tilnærming å fokusere på hvilke direkte og indirekte virkninger som vil kunne oppstå for samfunnet ved å etablere kraftproduksjon/nye overføringsanlegg, fremfor å undersøke betalingsvillighet eller lignende. Vi legger til grunn at de utredningene som er gjort blant annet for landskap, friluftsliv, fauna og reiseliv, vil gi opplysninger om verdier og konsekvenser ved gjennomføring av det omsøkte tiltaket.

For å synliggjøre våre vurderinger, vil de positive og negative konsekvensene av vindkraftverket bli omtalt hver for seg (henholdsvis kapittel 7.1 og 7.2). Deretter gjør vi en oppsummering av fordeler og ulemper (kapittel 9). Denne oppsummeringen legger sammen med en vurdering av aktuelle avbøtende tiltak (kapittel 10), grunnlaget for NVEs konklusjon (kapittel 11).

7.1 Fordeler ved det omsøkte prosjektet

7.1.1 Produksjon

Det er en nasjonal målsetning at det skal satses på produksjon fra nye fornybare energikilder. Dette er stadfestet i Regjeringens budsjettforslag for 2007. For perioden 2001 til 2016 har regjeringen etablert et langsiktig mål på 30 TWh for fornybar energi og energieffektivisering. Realisering av Selbjørn vindkraftverk vil være med å bidra til at denne målsetningen oppfylles.

Gode og stabile vindforhold er den viktigste forutsetningen for å etablere et vindkraftverk. En økning i vindhastigheten på 10 % resulterer teoretisk i en økning av elektrisitetsproduksjonen med 33 %, i praksis 15-20 %. I konsesjonsvedtaket vil NVE derfor vektlegge at det omsøkte vindkraftverket er eksponert for gode vindforhold. Dette vil i hovedsak bety at det er høy gjennomsnittlig vindhastighet på lokaliteten, noe som vil føre til at man får mer energi ut av det enkelte vindkraftverk og av hvert enkelt inngrep. Gode vindforhold har avgjørende betydning for økonomien i prosjektet.

Fordelingen av ulike vindhastigheter vil også være viktig for elektrisitetsproduksjonen til vindkraftverket. Stabil vind med relativt få perioder med vindhastigheter over 20-25 m/s er gunstig for vindkraftproduksjon. Graden av turbulens på en lokalitet vil være bestemt ut i fra kompleksiteten til terrenget, og vil være avgjørende både for kraftproduksjonen og for levetiden til vindturbinene.

Planområdet på Selbjørn ligger i et lett kupert terreng mellom 75 og 150 meter over havet. Innenfor planområdet er vindmøllene tenkt plassert langs og på høydedragene. Det er utført vindmålinger på to ulike lokaliteter på Selbjørn, Mehaugen og Furufjellet. Det ble målt vindhastighet i tre høyder og vindretning i to høyder. Statkraft har fått estimert midlere vindhastighet i området til i overkant av 7,5 m/s i 50 meters høyde. Vindhastigheten i vindturbinenes navhøyde vil være noe høyere. Det norske vindatlas har for betydelige deler av planområdet en høyere beregnet gjennomsnittsvind (8-9 m/s). Vindkraftverket vil ha en høyere produksjon om vinteren enn om sommeren, noe som skyldes høyere vindhastigheter om vinteren og lavere temperatur, som gir høyere lufttetthet. Det betyr at de beste produksjonsforholdene sammenfaller med perioden med mest forbruk av strøm. Turbulensintensiteten er lav, og vinden kommer hyppigst fra retningene sør-sørøst og nord-nordvest. Netto gjennomsnittlig produksjon er beregnet til ca 110 GWh per år for vindkraftverket, når det er tatt utgangspunkt i 40

MW installert effekt, en representativ 2 MW vindmølle og 2750 timers brukstid per år. Valg av turbintype vil også innvirke på produksjonen.

NVE konstaterer at gjennomsnittlig vindstyrke er beregnet til 7,5 m/s i 50 meters høyde. Statkrafts beregninger ligger til dels noe under beregningene som er gjort i det norske vindatlas. Forutsetningene for estimert elektrisitetsproduksjon er gode.

7.1.2 Forsyningsikkerhet

Forsyningsikkerhet omfatter for Norges vedkommende særlig to forhold: 1) En sikker og stabil kraftoverføring uten lengre avbrudd og 2) Evne til å tåle vesentlig produksjonsreduksjon i tørre år. Ved vurdering av nye produksjonsanlegg står tørrårsproblematikken sentralt.

Norsk elektrisitetsproduksjon karakteriseres ved sterk avhengighet av vannkraft med tilhørende store årlige tilsigsvariasjoner. Det norske kraftsystemet hadde i 2005 en årlig midlere produksjonsevne på ca 120 TWh, hvorav vel 119 TWh fra vannkraft. Vannkraftproduksjonen vil variere med tilsigsforholdene, fra ned mot 90 TWh i ekstreme tørrår til opp mot 150 TWh i spesielt våte år. Det er særlig muligheten for at det i enkelte år blir betydelig reduksjon i tilsiget som bekymrer. Bortfall av 20-30 TWh eller mer i forhold til normalen vil med dagens avhengighet av elektrisitet, være svært vanskelig å håndtere.

Evnen til å tåle vesentlig bortfall av produksjonskapasitet kan økes på tre måter: Brukersidiltak, styrket utvekslingskapasitet mot utlandet og økt innenlandsk produksjon. Det kan være behov for alle tre typer tiltak, men ved vurdering av konsesjonssøknader for produksjonsanlegg er det sistnevnte bidraget mest relevant.

Forholdet mellom innenlandsk elektrisitetsproduksjon i nedbørmessige normalår og forventet innenlandsk forbruk i et temperaturmessig normalår er en av flere indikatorer på grad av forsyningsikkerhet. Med svak balanse er mye av importkapasiteten utnyttet selv under normale forhold og muligheten for økt import allerede noe begrenset. Dette øker behovet for forbruksreduksjon med tilhørende økt sannsynlighet for høye priser på elektrisitet i spesielt tørre perioder.

Import og eksport varierer mye fra år til år. De seneste årene har Norge hatt fra 15 TWh i nettoeksport til 10 TWh i nettoimport. I et nedbørmessig normalår og ved gjennomsnittlig vintertemperatur forventes imidlertid et netto importbehov på ca 6 TWh.

Økt overføringskapasitet mot utlandet vil ha noe av den samme virkning som økt innenlandsk kraftproduksjon. Behov for import innebærer at vi i Norge vil måtte ha høyere priser enn i de land vi importerer fra. Overføringsforbindelsene mot utlandet kan teoretisk frakte opp mot 40 TWh pr år, mens det praktiske bidraget fra import i svært tørre perioder kun vil være vel halvparten av dette.

I tillegg til at det miljømessig kan være problematisk å satse på økt import av ikke-fornybar energi, har det vist seg vanskelig å få lønnsomhet i investeringer i ny utvekslingskapasitet. Slike anlegg krever også enighet om nytte for begge land. Økt overføringskapasitet er derfor ikke et direkte alternativ til økt innenlandsk produksjon, men et supplement når dette er mulig.

Tiltak på forbrukssiden som energieffektivisering og erstatning av elektrisitet med andre energiformer, vil også bidra positivt til forsyningsikkerheten. Betydelig innsats på disse områder gjennomføres kontinuerlig, både i privat og offentlig regi, og energieffektiviteten har innen mange områder økt sterkt de senere tiår.

Ved siden av betydelig innsats innen energieffektivisering og omlegging av bruken av elektrisitet, er det behov for vekst i tilgangen til ny elektrisitet for å sikre Norge en tilfredsstillende forsyningssikkerhet.

Statnett sier i sin uttalelse at vindkraftverket vil bedre effekt- og energibalansen i SKL-området noe, som vil kunne bidra til å avlaste ledninger i sentralnettet ved feilsituasjoner i deler av sentralnettet. Selbjørn vindkraftverk vil produsere ca 110 GWh pr år, hvorav store deler i vinterhalvåret da kraftbehovet er høyest. Etablering av mer kraftproduksjon i Norge vil gi økt forsyningssikkerhet, og det omsøkte anlegg vil bidra positivt i denne sammenheng.

Kraftsystemutredninger utført for SKL-området tilsier at ny produksjon i området vil være positivt for kraftbalansen i regionen. Spesielt positivt vil det være for balansen i den delen av regionalnettet, nord for Blåfalli, som produksjonen på Selbjørn vil mate inn i. Området har liten produksjon og større forbruk enn produksjon over året. Ny produksjon som mates inn i Otteråi vil derfor være med på å bedre forsyningssikkerheten i regionen.

NVE konstaterer at Sunnhordlandsregionen er et underskuddsområde og at ny produksjon vil påvirke kraftbalansen i regionen positivt. Det planlagte anlegget vil også ha positiv virkning for regional og lokal forsyningssikkerhet.

7.1.3 Andre samfunnsmessige virkninger

I anleggsperioden vil det bli etterspørsel etter varer og tjenester både lokalt og regionalt. Dette vil særlig være knyttet til bygging av infrastruktur og turbinfundamenter. Økt aktivitet i området vil medføre positive ringvirkninger for servicenæringen på Selbjørn og i Austevoll kommune knyttet til overnatting, bespisning og lignende, og generell økt aktivitet/handel. Det går fram av konsekvensutredningen at prosjektet i anleggsfasen totalt vil kunne gi ca 180 årsverk nasjonalt over en periode på ca 15 måneder, derav ca. 60 regionalt. I driftsfasen forventes det at drift og vedlikehold av vindkraftverket vil kreve 2-3 årsverk lokalt.

Etablering av Selbjørn vindkraftverk vil ha en positiv økonomisk effekt for Austevoll kommune. Eiendomsskatt av anlegget vil kunne gi ca 2 mill. kr. i økte årlige inntekter for kommunen. I tillegg kommer personskatt fra lokale arbeidstakere som deltar i bygging eller drift av vindkraftverket.

NVE konstaterer at etablering av Selbjørn vindkraftverk vil ha en økonomisk gunstig effekt for Austevoll kommune, gjennom økte inntekter fra eiendomsskatt. Det vil også medføre lokal og regional etterspørsel etter varer og tjenester.

7.1.4 Landskap

Hvordan vindkraftverket oppfattes, er svært forskjellig. Folks innstilling til naturen, til vindkraft og ikke minst hvor installasjonene sees fra, vil være avgjørende. For noen vil Selbjørn vindkraftverk kunne fremstå som et symbol på fremgang og aktivitet på Selbjørn. Mange har et ønske om at det skal skje en utvikling som er med å trygge bosetting og industri i distrikts-Norge, og et vindkraftverk kan være et skritt i denne retningen. Med bakgrunn i en slik holdning, kan en del mennesker oppfatte vindturbinene som et positivt element i landskapet.

Dersom vindkraftverket bygges ut vil etablering av adkomst- og internveier lettere kunne brukes i forvaltning av landskapet i planområdet, blant annet gjennom å lette tilsyn med villsau. Beiting vil være med på å hindre gjengroing og ivareta lyngheilandskapet.

Andre synes rett og slett at vindturbinene er arkitektonisk vakre og oppfatter dem som et monumentalt symbol for ny fornybar elektrisitetsproduksjon.

NVE konstaterer at vindkraftverket kan oppfattes som et positivt element i landskapet og fremstå som symboler på fornybar energi og på økt aktivitet.

7.1.5 Reiseliv

Etablering av vindkraftverk er fortsatt forholdsvis nytt i Norge. For noen vil derfor vindkraftverket kunne virke som en turistattraksjon. Det kan bli noen flere tilreisende til området særlig de første årene vindkraftverket er i drift. I tillegg vil vindkraftverket i seg selv kreve vedlikehold og servicepersonell og disse vil være avhengig av både overnatting og andre servicetilbud.

Erfaringer fra noen vindkraftverk, for eksempel Havøygavlen og Smøla, viser en økning av turister til kommunene etter at vindkraftverkene ble bygget. I forbindelse med vindkraftverket på Havøya, er det også etablert en kafé/selskapslokale som har bidratt til økt bruk av området.

NVE konstaterer at vindkraftverket kan være en reiselivsattraksjon, og det kan også medføre større etterspørsel etter overnatting/catering osv i forbindelse med økt aktivitet i området de første årene etter etableringen.

7.1.6 Friluftsliv

Friluftslivet i området vil bli berørt av et vindkraftverk på Selbjørn. Det er mange aktiviteter som faller inn under friluftsbegrepet; turgåing, jakt, fiske, bærplukking med mer. Konsekvensene for de ulike brukergruppene vil variere avhengig av hvilken aktivitet de utøver og hvilken oppfatning de har av naturområdene de befinner seg i. Opplevelsen av vindkraftverket og inngrepet dette medfører vil også virke inn på hvor store konsekvensene blir.

Utbygging av et vindkraftverk medfører også bygging av veier inn i planområdet og frem til hver enkelt vindturbin. Dette gjør området lettere tilgjengelig enn det er i dag. Selv om veien vil bli avstengt med bom og dermed hindre motorisert ferdsel, vil den være åpen for turgåere og syklistene. Veien vil gjøre det vesentlig enklere enn i dag å ta seg fram i områdene, spesielt i de høyereliggende delene av heiene. Det er særlig brukergrupper som er opptatt av å komme seg ut og/eller av å trimme som kan komme til å bruke området rundt Selbjørn mer etter en vindkraftverkutbygging enn før. For disse gruppene kan faktisk vindkraftverket ha en positiv virkning på friluftslivsinteressene i området.

NVE konstaterer at etablering av vindkraftverket kan være positivt for friluftslivet for de brukergruppene som ønsker eller har behov for mer tilrettelegging og bedre fremkommelighet, og fordi vindkraftverket kan være en attraksjon i seg selv.

7.1.7 Landbruk

Betydelige deler av utmarksområdet på Selbjørn benyttes som beiteland for villsau. I konsekvensutredningen beskrives villsaudriften som tungvinn, og blant annet derfor er antall dyr på retur på Selbjørn. Etablering av veier i forbindelse med vindkraftverket vil kunne lette villsaudriften, ved at tilsyn til og innsamling av dyrene vil bli enklere gjennom økt tilgjengelighet til områdene. For å bevare lyngheilandskapet er det også viktig at beitetrykket holdes oppe, men aller helst at det forsterkes.

NVE konstaterer at etablering av vindkraftverk på Selbjørn vil kunne medføre bedre forhold for villsaugdrift gjennom økt tilgjengelighet til beiteområdene.

7.2 Ulemper ved det omsøkte prosjektet

7.2.1 Landskap

For noen vil vindkraftverket på Selbjørn fremstå som en industrialisering av et forholdsvis urørt område. Dette inntrykket blir sterkere jo nærmere man er vindkraftverket. Nær vindkraftverket, vil turbinene være dominerende i landskapet. Landskapsrommet nærmest vindkraftverket i en avstand av ca 2 km, omtales som den visuelle dominanssonen. Her vil synsinntrykket av vindturbinene dominere og prege hvordan man oppfatter landskapet. Når avstanden til vindturbinene øker, vil dominansen gradvis bli mindre og man oppfatter også andre deler av landskapet som viktige for landskapsopplevelsen. Hvordan turbinene oppfattes er selvsagt også avhengig av plassering av turbinene i forhold til observasjonspunkt. Hvis turbinene plasseres i utsiktsretningen fra et hus, er dominansen større enn hvis turbinene plasseres i bakkant. Det er altså ikke bare avstand som er bestemmende.

Fagutredningen om landskap konkluderer med at vindkraftverket med atkomstvei vil ha stor til middels negativ konsekvens for landskap, avhengig av hvilke turbinstørrelse som velges. Færre store turbiner anses av fagutreder som mer negativ i Selbjørnlandskapets topografi enn flere mindre turbiner. Søknaden omfatter to alternative turbinstørrelser og -antall, som er vesentlig forskjellige, og med mulighet for alternativer mellom disse størrelsene.

Vindturbiner på Selbjørn vil bli synlige i et stort område. Dette er ikke spesielt for Selbjørn vindkraftverk, men gjelder for alle moderne vindkraftverk med store turbiner. Vindturbinene i seg selv er store konstruksjoner med tårnhøyde fra 70 til 100 meter og en totalhøyde på 110 til 155 meter, avhengig av hvilken turbin som velges. I tillegg plasseres vindturbinene slik at de blir eksponert for vinden, og dette er vanligvis på opphøyde partier i landskapet. Vindkraftverket vil bli godt synlig fra hele Selbjørn, med unntak av på østsiden fra Bekkjarvik og sørover, som er skjermet av Kongsfjellet og terrengformasjonene rundt. Vindkraftverkets influenssone omfatter i tillegg til Selbjørn, Stolmen og hoveddelen av øygarden i søndre Austevoll, også mesteparten av skipsleia og de ytre øyene på begge sidene av Selbjørnfjorden.

Vindkraftverket vil på mange steder med bebyggelse på Selbjørn komme til å bli visuelt dominerende, både på nordsiden og sørsiden av øya. For de boligene som har vindkraftverket liggende i utsiktsretningen vil den visuelle dominansen oppleves sterkest. Fra Bekkjarvik vil møllene være synlige, selv om Kongsfjellmassivet skjermer mesteparten av stedet mot innsyn. Også fra kulturmiljøet i Hottvika vil noen møller bli synlig, og fra Kongsen vil utsikten mot vest bli betydelig endret. Internveier og atkomstvei vil også kunne medføre landskapsinngrep, som man ved god planlegging og revegeteringstiltak kan redusere noe.

Fra større avstander vil vindkraftverket være synlig, men ikke dominerende. Vindkraftområdet vil berøre mesteparten av lyngheilandskapet på Selbjørn. Samlet sett mener NVE at vindkraftverket uten tvil vil være visuelt eksponert og et betydelig inngrep i det visuelle uttrykket i landskapet på Selbjørn. NVE har merket seg at mange av høringsinstansene omtaler øya Selbjørn som for liten til å tåle et så stort landskapsmessig inngrep, og at de landskapsmessige ulempene alene er for store til at det kan gis konsesjon til vindkraftverket. NVE konstaterer at DN i sin konfliktvurdering sier at planområdet berører et stort, sammenhengende kystlyngheiområde, og at tiltaket vil forringe opplevelsen av landskapet med åpen kystlynghei. Men de sier også at vindturbinene antas ikke å oppleves

påtrengende i dette landskapsrommet, og at det derfor lettere kan absorbere inngrepet. DN har plassert tiltaket i konfliktkategori B. RA sier i sin konfliktvurdering at vindkraftanlegget vil bli et nytt monumentalt element i kulturlandskapet på Selbjørn, men at det kuperte landskapet reduserer innsynet til parken fra flere kulturmiljø.

Nærvirkningen av et vindkraftverk vil være dominerende. Inne i vindkraftverket vil opplevelsen av landskapet bli endret, både ved visuell påvirkning i form av de store konstruksjonene og av turbinenes bevegelse, samt at støy vil kunne bidra til å påvirke landskapsopplevelsen.

Landskapsmessige sumvirkninger kan oppstå når det etableres flere vindkraftverk innenfor et begrenset geografisk område, i dette tilfellet Ytre Sunnhordland. Her omfatter planene HybridTechs vindkraftverk i Austevoll og Midtfjellet vindkraftverk i Fitjar kommune, i tillegg til Selbjørn vindkraftverk. Konesjonssøknaden for Langevåg vindkraftverk er i dag avslått og er derfor ikke relevant å ta inn i vurderingen av sumvirkninger. I et landskapsmessig perspektiv vil det å kunne se flere vindkraftlokaliteter fra ett og samme sted, eller det å kunne se fra en lokalitet til en annen kunne gi en sumvirkning, som kan tenkes å medføre større negativ påvirkning enn det de enkelte lokalitetene har hver for seg. Selbjørn er lokalisert mellom HybridTechs vindkraftlokaliteter og Midtfjellet vindkraftverk, og vil således bli synlig fra disse lokalitetene og omvendt ved gode siktforhold. Flere av disse lokalitetene vil også bli synlige fra Selbjørnfjorden og skjærgårdslandskapet Fitjarøyane. Dersom Selbjørn ikke ble realisert ville de landskapsmessige sumvirkningene bli betydelig redusert og nærmest eliminert.

Kraftledningen vil bestå av ca 4 km kabel og ca 6 km luftledning. Kabeltraseen vil ikke ha noen landskapsmessige konsekvenser, mens luftledningstraseen hovedsakelig vil gå over snaufjell og lyngrabber. Luftledningen vil være synlig fra lengre avstander der den kan sees i silhuett mot himmelen eller under lysforhold som gir gjenskinn i linene. Gjennom skogsterreng, som på den siste strekningen inn mot Otteråi, vil den være mindre synlig på lengre avstand pga bakgrunnsdekningen som skogen gir. Mastetypen som Statkraft har søkt om å benytte, portalmaster i tre, vil i naturområder som denne traseen vil gå gjennom, oppleves som godt tilpasset omgivelsene. Det er en mastetype som de fleste kjenner fra før som et vanlig innslag i natur- og kulturlandskapet. Kraftledningen vil ifølge landskapsrapporten ha liten negativ konsekvens, mens transformatorstasjon og servicebygg vil ha ubetydelig effekt. NVE slutter seg til denne vurderingen. Atkomstveien og internveier vil ha mindre og lokale konsekvenser for landskapet, men det er viktig at veiene får en god terrengtilpasning for å unngå for store og visuelt uheldige inngrep.

NVE konstaterer at vindkraftverket vil bli godt synlig i landskapet. Landskapets egenskaper gjør at det kan absorbere inngrepet, slik at de visuelle fjernvirkningene ikke blir påtrengende. Nærvirkningen kan være dominerende fra nærliggende bebyggelse, spesielt for boliger som får vindkraftverket i utsiktsretningen. Dersom både Selbjørn, Stolmen, Kvalvåg og Midtfjellet vindkraftverk blir realisert, vil det oppstå landskapsmessige sumvirkninger ved at flere av anleggene blir synlige fra de samme områdene. Kraftledningen og veiene vil også ha en viss landskapspåvirkning, men kun i nærheten av anleggene.

7.2.2 Kulturminner og kulturmiljø

Vindkraftverk med tilhørende infrastruktur vil kunne ha både direkte og indirekte konsekvenser for kulturminner og kulturmiljø. Direkte konsekvenser innebærer i hovedsak at kulturminner blir berørt på en slik måte at de blir forandret eller skadet fysisk. Ved å endre turbinplassering eller veitrasé vil det være relativt enkelt å unngå direkte inngrep i kulturminner. Indirekte konsekvenser for kulturminner

og kulturmiljø innebærer at en kan se vindkraftverket fra disse kulturminnene og kulturmiljøene og at dette kan oppleves som forstyrrende.

Av konsekvensutredningen går det fram at det ikke er kjente automatisk fredete kulturminner eller kulturmiljøer innenfor planområdet for Selbjørn vindkraftverk. Av nyere tids kulturminner vil kulturmiljøet Nordsjøløypa kunne bli direkte berørt i anleggsfasen. Undersøkelsesplikten etter kulturminneloven § 9 er oppfylt for selve vindkraftverket, men ikke for kraftledningstraseen. Det ble ikke registrert funn av automatisk fredete kulturminner i planområdet, men nyere tids kulturminner ble registrert. Ut over dette vil det kun være visuelle virkninger av vindkraftverket for kulturmiljøene Kongsfjellet (gravrøys) og Hottvika. I forbindelse med § 9-undersøkelsene ble det i nærheten av de eksisterende gravrøysene på Kongsfjellet registrert fem nye, mindre steinlegginger/-røys. Både for Kongsfjellet og Hottvika vurderes 2 MW møller som mer negative enn 5 MW møller av fagutreder.

Hordaland fylkeskommune og Riksantikvaren mener at de vindturbinene som ligger nærmest gravrøysene på Kongsfjellet må flyttes eller fjernes, fordi de vil være skjemmende for dette kulturmiljøet. Gravrøysene ligger i en avstand på ca. 700 meter fra nærmeste planlagte vindturbine.

Kraftledningen vil være lite synlig fra eksisterende kulturmiljøer. Forbi kulturmiljøet på Vik vil ledningen gå som jordkabel og dermed ikke bli synlig. Her vurderes imidlertid potensialet for funn av ukjente automatisk fredete kulturminner som stor. På deler av strekningen vil den nye kraftledningen følge eksisterende kraftledning, slik at virkningen av den nye kraftledningen blir mer marginal.

På bakgrunn av de utførte utredningene og innkomne merknader, vurderer NVE konsekvensene for kulturminner og kulturmiljø som forholdsvis beskjedne. Dette forutsetter at alle direkte konflikter unngås ved tilpasning i en anleggsfase når det gjelder detaljplassering av turbiner, veier, riggplasser, servicebygg og kraftledningstrasé.

NVE konstaterer at ingen kjente automatisk fredete kulturminner eller kulturmiljøer vil bli direkte berørt av tiltaket. Av nyere tids kulturminner, kan Nordsjøløypa bli direkte berørt i anleggsfasen. Anlegget vil visuelt berøre gravrøysene på Kongsfjellet og kulturmiljøet i Hottvika, som begge vil ligge ca. 700 meter fra de nærmeste vindturbinene. Kraftledningstraseen vil kunne komme i berøring med automatisk fredete kulturminner.

For ytterligere vurdering av konsekvensene for landskapsbildet, vises det til eget avsnitt om landskap over.

7.2.3 Inngrepsfrie naturområder (INON)

Vindkraftverket vil berøre et inngrepsfrie naturområde sone 2 (1-3 km fra tyngre tekniske inngrep) og redusere området med 5,63 km² til 0,34 km² med 2 MW turbiner og med 3,68 km² til 2,29 km² med 5 MW turbiner. Det finnes ikke villmarkspregede områder (over 5 km fra tyngre tekniske inngrep) eller inngrepsfrie naturområder sone 1 (3-5 km fra tyngre tekniske inngrep) på Selbjørn, og vindkraftverket vil derfor ikke påvirke slike områder. INON vil ikke bli fragmentert ved etablering av vindkraftverk, men vil redusere totalarealet.

NVE konstaterer at vindkraftverket vil medføre reduksjon i inngrepsfrie naturområder sone 2, men vil ikke fragmentere disse.

7.2.4 Naturmiljø

Fauna

Vindmøllers innvirkning på fuglefaunaen kan deles inn i tre forhold; Kollisjon med vindturbiner, forstyrrelses- og skremseffekt og nedbygging/forringelse av biotoper.

I land med lenger erfaring enn Norge med vindkraft, konkluderes det med at konflikt mellom fugl og vindturbiner generelt er liten, og at fugl sjelden kolliderer med vindturbiner. I enkelte områder med store fuglekonsentrasjoner eller spesielt viktige områder for rasting, beiting og hekking, kan etablering av vindturbiner føre til reduksjon av viktige områder for arter. Det er viktig å ha fokus på arter som Norge har et spesielt ansvar for og arter på den norske rødlisten.

Ifølge konsekvensutredningen er det kongeørn og hønehauk av rødlisteartene som er påvist hekkende i influensområdet, men ingen av reirplassene er lokalisert innenfor planområdet eller i nærheten av kraftledningstraseen. Havørn hekker også i influensområdet. Sporfunn kan tyde på at også rødlistearten hubro hekker på Selbjørn. Av norske ansvarsarter hekker svartbak og skjærpiplerke på Selbjørn og sør på Huftarøy, og toppskarv og storskarv er vanlig vintertid bl.a. ved Torsteinskyrkjene.

Havørn vil kunne fly gjennom planområdet, og havørn er en fugleart som har vist seg å være utsatt for kollisjon med vindmøller. I de tematiske konfliktvurderingene sier DN at kongeørn bruker planområdet som jaktområde. Kongeørn kan også være utsatt for kollisjoner, både med kraftledninger og vindturbiner, og for strømgjennomgang. Videre sier DN at planområde er et sannsynlig leveområde for hubro, og at hubro sannsynligvis vil forsvinne fra planområdet dersom vindkraftverket blir etablert. Hubro er utsatt for kollisjon med kraftledninger og for strømgjennomgang, og kan være utsatt for kollisjon med vindmøller selv om undersøkelser ikke foreligger. Hønehauk er også utsatt for kollisjoner med kraftledninger. Det samme gjelder en del andre fuglearter. Det er ikke kjente, viktige trekk-korridorer i området. DN har plassert Selbjørn vindkraftverk i konfliktkategori D for naturmiljø.

NVE konstaterer at det per dags dato er drept 10 havørn på Smøla etter kollisjon med vindturbiner. Etter initiativ fra blant annet NVE og i regi av Norsk institutt for naturforskning (NINA) er det etablert forskning tilknyttet virkninger av vindkraft på fugl. Denne forskningen er konsentrert om havørn og Smøla vindkraftverk, og den har pågått siden 2004. Norges Forskningsråd bevilget i fjor midler til et forskningsprosjekt som skal øke kunnskapen om eventuelle konflikter mellom vindkraftverk og fugl. Prosjektet planlegges igangsatt våren 2007 og skal foregå over en periode på fire år.

De foreløpige resultater fra Smøla indikerer at omfanget av kollisjoner mellom havørn og vindturbiner er større enn antatt på forhånd. Dette antas å henge sammen med et annet uventet resultat, nemlig at arealene rundt og mellom turbinne i stor grad fortsatt brukes til hekkeområde for havørn. NVE konstaterer at bestanden av havørn i de senere år har vært i vekst. Det er fortsatt en bærekraftig bestand av havørn både på Smøla og i Norge forøvrig. NVE konstaterer at dette gjør at havørn ikke lenger står på den nasjonale rødlista over truede arter.

Kollisjoner med kraftledninger kan til en viss grad reduseres ved å legge traseen i forsenkninger i terrenget, og eventuelt i spesielt utsatte områder å vurdere andre tiltak som merking av liner eller kabling. Strømgjennomgang unngås ved at man velger master med tretraverser og hengeisolatorer. Veiene i vindkraftverket bør ikke være åpen for allmenn ferdsel i hekketiden for sårbare arter, som for eksempel hubro.

NVE konstaterer at området ifølge fagrapporten ikke har stor verdi for fugleliv, med få hekkeplasser. Hans Halstensen viser til informasjon om at Selbjørn er en av de viktigste stedene i Hordaland for bevaring av havørnen. NVE mener likevel at området ikke utmerker seg spesielt med hensyn på

fugleliv og forekomst av fuglearter på den norske rødlisten. Tiltaket vil imidlertid kunne gi noen negative virkninger for jaktende rovfugl og trekkende fugler.

Konsekvensene for annet dyreliv enn fugl vil under driftsfasen være liten, ifølge fagrapporten. Under anleggsfasen vil unnvikelsesatferd hos hjort forekomme, men det forventes at arten vil tilpasse seg de nye anleggene. Dersom internvegene stenges for motorisert ferdsel, forventes de negative virkningene for hjorteviltet å bli redusert i driftsfasen.

NVE konstaterer at vindkraftverket kan få negative konsekvenser for jaktende og/eller trekkende fugl. Rødlistearten hubro er observert i området. Det er usikkert hvor stor virkningen vil være for fuglelivet. NVE konstaterer også at det internasjonalt ikke er rapportert om vesentlige konflikter mellom fugl og etablerte vindkraftverk. Under anleggsfasen vil økt aktivitet og forstyrrelse kunne påvirke dyrelivet.

Naturtyper og flora

Fylkesmannen i Hordaland, Hordaland fylkeskommune og andre påpeker at vindkraftverket er planlagt nær grensen til Steinevik naturreservat (lavlandsmyr) og vil medføre visuell og støymessig påvirkning i naturreservatet. De anbefaler derfor at det legges inn en buffersone mellom vindkraftverket og naturreservatet. Med utgangspunkt i disse innspillene har Statkraft, i samråd med Fylkesmannen i Hordaland og NVE, fremmet et forslag til justering av planområdet på en slik måte at de vindturbinene som var tenkt plassert nærmest Steinevik naturreservat trekkes noe lenger unna. NVE er positiv til at Statkraft har funnet andre lokaliteter som vindmessig forventes å være egnede for plassering av de mest konfliktfylte vindturbinene, slik at konflikten med naturreservatet reduseres.

Vindkraftverket planlegges i et område der det finnes kystlynghei. Kystlynghei er en truet vegetasjonstype og tiltaket vil kunne virke negativt inn på biotopene ved direkte nedbygging. På grunn av redusert beiteaktivitet er det fare for at vegetasjonen i planområdet vil bli utsatt for gjengroing, og dette er med på å redusere verdien av området som et viktig kystlyngheiområde. Dette er tidligere omhandlet under kap. 7.1.4 om landskap og 7.1.7 om landbruk.

I planområdet finnes flere rødlistearter, som ravnørødkivesopp, bronserørødkivesopp, kystkorall-lav og hinnebregne. Dersom det holdes god avstand til viktige lokaliteter, anser NVE konsekvensene for naturtyper og flora som små.

NVE konstaterer at vindkraftverket vil gi små negative virkninger på naturtyper og flora.

7.2.5 Friluftsliv

Ulemper for friluftslivet kan være nedbygging og fragmentering av friluftsområder og –anlegg, visuell forstyrrelse, støy og barrierevirkninger. Konsekvensene for ulike brukergruppene vil, som tidligere nevnt, variere avhengig av hvilken aktivitet de utøver og hvilken oppfatning de har av naturområdene de befinner seg i. Opplevelsen av vindkraftverket og inngrepet dette medfører vil også virke inn på hvor store konsekvensene blir. Det er særlig brukerinteresser som er opptatt av å oppleve stillhet og urørt natur, som vil bli negativt påvirket av et vindkraftverk på Selbjørn. Den visuelle landskapsopplevelsen vil bli vesentlig forandret i planområdet og de nærliggende områdene (se eget avsnitt om landskap). Dette gjelder spesielt innenfor den visuelle dominanssonen.

Fagutredningen konkluderer med at vindkraftverket med atkomstvei vil få stor/middels negativ konsekvens for friluftslivet i undersøkelsesområdet. Undersøkelsesområdet omfatter planområdet for vindkraftverket, kraftledningskorridoren og områder som blir direkte berørt av anleggsarbeidet, inkludert en sone for støy. Dette området har lokaliteter, stier og anlegg med relativt høy verdi på

lokalt og regionalt nivå, ifølge fagutredningen. Her konkluderes det videre med at kraftledningen vil få middels negativ konsekvens for friluftsliv. Alternativet med 5 MW-turbiner vil rage høyere i terrenget og dermed få en større dominanssone enn 2 MW-alternativet, mens det vil bli flere vindturbiner dersom 2 MW turbinstørrelse velges framfor 5 MW. Det konkluderes imidlertid med at det er forholdsvis små forskjeller mellom alternativene.

Miljøaksjonen nei til vindkraftverk på Selbjørn sier i sin høringsuttalelse at viktige friluftslivsmål vil ødelegges og eksisterende turstier vil forsvinne som følge av vindkraftutbyggingen på Selbjørn. De mener at Nordsjøløypa vil bli ubrukelig som nasjonal turløype dersom anlegget blir realisert. Hans Halstensen mener at et vindkraftverk på Selbjørn vil føre til at friluftsfolk blir skremt vekk. Etter NVEs vurdering vil tiltaket kunne redusere opplevelsesverdien av friluftslivet i planområdet og i områdene nærmest vindkraftverket. Forholdsvis små arealer blir direkte beslaglagt av vindturbiner og tilhørende infrastruktur, mens forhold som visuell påvirkning og støy vil omfatte større arealer enn de som blir direkte berørt. I hvor stor grad friluftslivet blir påvirket av en slik utbygging er vanskelig å slå fast på forhånd.

Ella Fagerbakke og Arne Lier mener at overføringsledningen vil gå gjennom det mest benyttede turområdet på Selbjørn, og ber derfor om at den legges som jordkabel. På denne måten mener de at kabeltraseen også kan benyttes som tursti. Alternativt må andre traséløsninger vurderes. NVE ser at en luftledning gjennom et friluftsområde kan være en ulempe for brukerne av området. Hovedulempen med jordkabel er den store merkostnaden, samt at den i et naturområde vil innebære et betydelig naturinngrep i seg selv.

NVE konstaterer at vindkraftverket vil berøre en betydelig del av friluftssarealene på Selbjørn, og det vil vesentlig redusere verdien av områdene for friluftsutøvere som søker stillhet og urørthet. For å finne alternative friluftsområder med slike kvaliteter vil denne gruppen friluftsutøvere måtte dra bort fra Selbjørn til andre omkringliggende områder. Dersom HybridTechs anlegg på Stolmen blir realisert, vil de alternative friluftsområdene begrenses ytterligere med tanke på stillhet og urørthet.

Selbjørn som jakt- og fiskeområde vil berøres visuelt og opplevelsesmessig, men det vil ikke bli satt opp gjerde rundt vindkraftverket, og jakt og fiske vil kunne foregå som før. Hvor negativt vindkraftverket vil påvirke utøvelse av jakt og fiske avhenger av hvor fort viltet i området tilpasser seg vindkraftverket og hvordan utøveren påvirkes av det forandrete landskapet.

Iskastning fra turbinene er av Statkraft vurdert til ikke å være et problem på Selbjørn, på bakgrunn av analyser av vindmålingene som er utført i planområdet.

NVE konstaterer at etablering av Selbjørn vindkraftverk vil kunne påvirke friluftsopplevelsene i området negativt for de som søker stillhet og urørthet, gjennom visuell forstyrrelse og støy/skyggekast i nærområdet. Alternative friluftsområder vil bli færre for denne brukergruppen dersom Stolmen og Kvalvåg vindkraftverk også realiseres.

7.2.6 Reiseliv

Virkningene av tiltaket på reiseliv kan sees i sammenheng med virkningene for blant annet landskap, kulturminner og kulturmiljø. Virkningene antas imidlertid ikke å være direkte sammenlignbare og vil være avhengig av hva man vektlegger. I Norge er erfaringene av vindkraftverks påvirkning på turisme/reiseliv beskjedne, men erfaringer viser at negative virkninger foreløpig ikke kan dokumenteres. Erfaringer viser derimot at etablering av vindkraft kan øke aktiviteten, selv om det ikke kan dokumenteres at det skyldes utbygging av vindkraftverk alene.

Etter NVEs vurdering er det hensiktsmessig å høste erfaringer fra undersøkelser gjennomført i utlandet, der utbyggingen av vindkraftverk har vært mer omfattende. NVE viser til rapport gjort av SWECO Grøner AS på vegne av Norsk Miljø Energi Sør AS vedrørende temaet turisters syn på vindkraftverk. De har gjennomgått 12 undersøkelser fra Storbritannia, Sverige, Spania, Portugal og Norge. Noen undersøkelser omhandler reaksjoner på eventuell utbygging av vindkraftverk, mens andre undersøkelser tar for seg turistenes syn på at det er vindkraftverk i området de besøker.

I rapporten sies det at undersøkelsene ser ut til å variere etter hvem det er som har utført dem; vindkraftbransjen eller motstandere av utbygging. Fagutredere omtaler likevel noen generelle forhold som indikerer konsekvenser for turisme av vindkraftverk:

- Turister er i hovedsak generelt sett positive til satsning på vindkraft i landene/områdene de besøker. Motstanden øker med grad av synlighet og hvor ofte man ser slike anlegg.
- Negative visuelle effekter er turistenes største bekymring ved vindkraftutbygging.
- Ved konkrete planlagte utbygginger viser de identifiserte undersøkelsene stor variasjon i resultatene.
- Andelen turister som sier at de sannsynligvis ikke vil besøke et område dersom det bygges ut med vindkraft, varierer fra 2-26 %.

Rapporten konkluderer blant annet med at effektene på turismen av et vindkraftverk vil avhenge blant annet av satsingen på reiselivet i det aktuelle området. Erfaringer fra Smøla viser at etablering av vindkraftverket og stor satsing innen reiselivsnæringen på samme tid kan gi en økning i turismen.

Konsekvensutredningen sier at områdets verdi i reiselivssammenheng er vurdert som høyere enn middels både på lokalt og regionalt nivå, og at det særlig er de sjøbaserte aktivitetene som trekker verdien opp. Tilgjengeligheten er god hele året, og det er derfor et utfartsområde for tilreisende fra regionene og fylket for øvrig.

Hans Halstensen mener at et vindkraftverk på Selbjørn ikke vil føre til økt turisme, men heller føre til at friluftsfolk blir skremt vekk. NVE konstaterer at det ikke er turistanlegg eller reiselivsaktiviteter i eller i umiddelbar nærhet til vindkraftverket, og NVE kjenner heller ikke til konkrete planer om slike. Lokale reiselivsbedrifter, som for eksempel Bekkjarvik Gjestgiveri vil sannsynligvis bli positivt berørt gjennom økt belegg i anleggsperioden. I hvilken grad lokale reiselivet blir negativt påvirket av vindkraftutbyggingen er vanskelig å fastslå på forhånd. Andre reiselivsplaner ligger så langt unna at de forventes å bli ubetydelig påvirket av tiltaket. Basert på ovennevnte rapport er det imidlertid en mulighet for at enkelte turister vil velge andre reisemål som følge av vindkraftutbyggingen.

NVE konstaterer at virkningene for reiseliv og turisme antas å være små og i samsvar med de vurderinger som er gjort under landskap og kulturminner og kulturmiljø.

7.2.7 Støy

Støy defineres som uønsket lyd.

Miljøverndepartementet har utarbeidet en ny retningslinje for støy i arealplanlegging T-1442 som gjelder fra januar 2005 og som er i tråd med EUs regelverk for støy. Denne retningslinjen erstatter bl.a. tidligere retningslinjer for behandling av industristøy som vindkraft tidligere ble dekket av. Det aksepteres at støyutredninger som ble påbegynt før den nye retningslinjen trådte i kraft, gjøres etter de gamle retningslinjene.

Hovedforskjellen mellom gammel og ny retningslinje er endret bruk av måleenheter. Tidligere regelverk bruker ekvivalent støynivå L_{ekv} som er et mål på gjennomsnittlig støynivå over en viss periode (for eksempel ett døgn). Heretter skal man bruke enheten L_{den} som er et ekvivalent støynivå som i større grad vektlegger støy på kvelds- og nattetid og som gjengir gjennomsnittlig støynivå over et år. Dette betyr bl.a. at støynivåene kan overskride retningslinjene i deler av året, hvis dette oppveies av perioder med lavere støynivåer.

Den gamle grenseverdien var L_{ekv} 40 dBA. I den nye retningslinjen opererer man med to grenseverdier avhengig av om bebyggelsen/støyfølsomt område ligger i vindskygge eller ikke. Grenseverdien er satt til henholdsvis L_{den} 45 dBA og L_{den} 50 dBA. Ved omregning tilsvarer L_{ekv} 40 dBA L_{den} 46,4 dBA. I praksis betyr de nye retningslinjene at samfunnet aksepterer noe høyere støynivåer fra vindkraftanlegg enn tidligere. Dette skyldes midling over året i stedet for over døgnet og at grensen for støy er hevet til 50 dBA for bebyggelse som ikke ligger i vindskygge.

De fleste vindmøller er i drift ved vindstyrker mellom 4 og 25 m/s. Støy fra vindmøller med variabelt turtall og den delen av bakgrunnsstøyen som skyldes vind, øker med vindstyrken. Ved vindstyrke over 8-10 m/s øker bakgrunnsstøyen (det naturlige vindsuset) mer enn vindmøllenes lydnivå. Ved høye vindstyrker vil derfor støyen fra vindmøllene bli maskert av bakgrunnsstøyen. Det er vanlig å vurdere støy fra vindmøller ved 8 m/s fordi det er i den situasjonen at støy fra vindmøller vil være mest hørbar, såkalt kritisk vindstyrke. Det vil si at det er ved vindstyrker mellom 4 og 8-10 m/s at man vil oppfatte støy fra vindmøller. Faktorer som avstand, vindretning, bakgrunnsstøy, topografi (herunder vindskygge), vil være avgjørende for det faktiske støynivået.

Det finnes ingen bebyggelse innenfor planområdet. I områdene rundt vindkraftverket finnes det bolighus som vil kunne bli påvirket av støy.

I fagrapporten om støy, er det oppgitt at inntil seks boliger/hytter kan få lydnivå mellom 40 og 45 dBA ved alternativet med 5 MW turbiner, mens det for 2 MW turbiner vil være inntil én bolig som kan få lydnivå mellom 40 og 45 dBA. Beregningene viser også at ca 300 boliger/hytter kan bli berørt av hørbar støy mellom 30 og 40 dBA. Disse støyberegningene er gjort etter gammelt regelverk og beregningsmetode. Statkraft oversendte den 15.12.2005 nye beregninger i tråd med det nye regelverket. Beregningene viser at det er seks boliger/hytter som får støy over 45 dBA med 5 MW turbiner og én bolig/hytte som får støy over 45 dBA med 2 MW turbiner. Utredningen sier ingenting om hvorvidt noen av disse ligger i vindskygge.

For hvert av alternativene er det gjort beregninger med vind fra alle retninger (worst case). Beregningene er utført med programmet Cadna/A versjon 3.3 som benytter nordisk beregningsmetode for industristøy. For 2 MW og 5 MW turbinene er det lagt til grunn en lydeffekt på henholdsvis 104,5 dBA og 108,5 dBA og beregningshøyde 70 m og 100 m over terrenget.

Ingen vindretning kan sies å være utpreget dominerende på Selbjørn, men vind fra sør og sørøst forekommer hyppigst. Bebyggelsen som ventes å bli mest utsatt for støy ligger sørøst for vindkraftverket. Denne bebyggelsen forventes derfor ikke å ligge i vindskygge ved sørøstlig vindretning. Vind fra nord og nordvest er også hyppig, og ved vind fra denne retningen vil det være en mulighet for at bebyggelsen på sørøstsiden vil ligge i vindskygge. Det er mulig at dette vil forekomme mer enn 30 % av året, slik at grenseverdien for støy skal fastholdes til L_{den} 45 dBA. Tilsvarende vil situasjonen kunne være for boligen på nordsiden som vil få støy over 45 dBA dersom 5 MW turbiner velges.

Norges Miljøvernforbund sier i sin uttalelse at støynivået overskrider grenseverdiene som SFT har satt for områder som benyttes til hyttebebyggelse og rekreasjonformål på 35 dB. Gjeldende retningslinjer

for støy i arealplanlegging omtaler slike områder som "stille områder", og veilederen til retningslinjen beskriver dette som *"områder som etter kommunens vurdering er viktige for rekreasjon, natur- og friluftsinnteresser og som er ønskelig å bevare som stille og lite støypåvirkete, eller områder en har som mål å utvikle til stille områder."* Det er altså kommunens ansvar å kartlegge slike områder. I retningslinjen anbefales det at stille områder som er viktige for natur- og friluftsinnteresser avmerkes som grønn sone i arealplaner. Vindkraftverk vil i de aller fleste tilfeller måtte plasseres i natur- og friluftsområder for å unngå for store ulemper for boliger, og de vil medføre støy i planområdet og tilgrensende områder som overstiger anbefalte grenseverdier for "stille områder".

Rentoneproblemet fra vindturbiner tas opp av Hans Halstensen i hans høringsuttalelse. Han mener for øvrig at støyproblemet vil bli større for mange av beboerne enn fagrapporten sier. Rentoner er ikke lenger vurdert som et problem, da det forutsettes at nye vindturbiner ikke produserer rentoner.

Fylkesmannen er ansvarlig myndighet for behandling av støy etter forurensningsloven. I vindkraftsaker hvor beregnet støynivå kan overstige Lden 45 dB ved nærliggende bebyggelse, avgjør Fylkesmannen om det er behov for en søknad om utslippstillatelse etter forurensningslovens § 8. Fylkesmannen i Hordaland har i sin uttalelse til søknaden og konsekvensutredningen ikke påpekt at det er behov for en egen søknad etter forurensningsloven for Selbjørn vindkraftverk.

NVE konstaterer at etablering av Selbjørn vindkraftverk vil kunne medføre støy over anbefalte retningslinjer fra SFT for inntil seks boliger.

7.2.8 Skyggekast og refleksblink

Skyggekast oppstår når vindturbinen blir stående mellom sola og et mottakerpunkt. Når turbinen er i drift får man en roterende skygge fra vingenes bevegelse. Det er ingen retningslinjer for hvordan skyggekast skal behandles i Norge og heller ingen grenseverdier i forhold til akseptable nivåer. I Sverige er det imidlertid satt grenseverdier på teoretisk skyggekast opp til 30 timer per år og maksimalt 30 minutter per dag. Faktisk skyggekast skal ikke overstige 8 timer per år. De fleste land har ikke konkrete grenser for antall timer akseptabel skyggekast. Refleksblink oppstår ved at vindturbinene reflekterer sollyset.

Konsekvensutredningen konkluderer med at Selbjørn vindkraftverk vil ligge så langt fra bebyggelsen på Selbjørn at skyggekast vil være et begrenset problem, og at ingen bebyggelse vil bli belastet med så mye som 10 timer skyggekast i løpet av et år. Refleksblink vurderes som et ubetydelig problem. NVE mener problemet med skyggekast for omkringliggende boliger er ubetydelige.

NVE konstaterer at skyggekast og refleksblink fra vindturbiner på Selbjørn vurderes som et ubetydelig problem for bebyggelsen.

7.2.9 Landbruk

Planområdet og områdene rundt vindkraftverket benyttes av villsau, mens skogsareal ikke berøres av selve vindkraftverket. Noe plantet skog befinner seg i eller nært inntil planområdet, men disse arealene vil ikke bli nedbygd av turbiner, oppstillingsplasser eller veier, ifølge planene.

Det direkte arealtapet ved etablering av vindkraftverket vil være relativt lite. Sannsynligheten for at det nedbygde arealet i stort omfang vil være arealer med gressvegetasjon er liten, slik at det reduserte beitearealet for villsau vil være ubetydelig. I anleggsfasen vil forstyrrelse av villsauene kunne medføre noe dårligere utnyttelse av beitearealene, men fordi villsauene fort tilpasser seg menneskelig aktivitet, anses ikke dette som noe vesentlig problem.

På Selbjørn vil kraftledningen hovedsakelig gå gjennom mark med lav bonitet, som gir små konsekvenser for skogbruksinteressene. Verken luftledningen eller jordkablene vil medføre konflikter med dyrka mark på Selbjørn, og heller ikke for villsaubeitet. På Huftarøy vil konsekvensene bli noe større, hvor den på store deler av strekningen krysser skogsområder med høy bonitet. I ryddebeltet kan ikke større trær stå igjen, og kraftledningen kan også skape moderate problemer for drift av skogen på nordsiden av kraftledningen, ifølge konsekvensutredningen. I tillegg vil den grad krysse noe dyrket mark.

NVE konstaterer at Fylkesmannen i Hordaland er uenig i vurderingen i konsekvensutredningen om at tiltaket vil gi små til ubetydelig negative konsekvenser for landbruket.

NVE konstaterer at vindkraftverket vil gi små eller ubetydelige negative konsekvenser for landbruket på Selbjørn. Kraftledningen vil beslaglegge skogsareal og kan medføre ulemper for skogsdriften på Huftarøy.

7.3 Andre forhold

7.3.1 Luftfart

Avinor har i en utredning av forholdet til luftfarten konkludert med at Selbjørn vindkraftverk sannsynligvis ikke vil gi negative konsekvenser for luftfartsradarer i regionen. Den vil heller ikke få negative konsekvenser for navigasjons- og landingssystemer i de berørte områdene.

7.3.2 Forsvar

Forsvaret ved Forsvarsbygg, har vurdert det omsøkte anlegget og kan ikke se at det vil få påvirkning på Forsvarets anlegg.

7.3.3 Nettilknytning og systemtekniske forhold

Nettilknytning

Vindkraftverket skal knyttes til regionalnettet i Otteråi transformatorstasjon via en ny 66 kV kraftledning, bestående av en kombinasjon av luftledning og kabel. Totallengden på 66 kV ledningen vil være ca. 10 km. Luftledningen skal bygges med tremaster med planoppheng, limtretraverser og hengeisolatorer.

Nettilknytningen innebærer ekstra kostnader i vindkraftprosjektet, og jo lengre kraftoverføringsanlegg som er nødvendig, jo større kostnader blir prosjektet påført. I tillegg vil en kraftledning i seg selv være et inngrep som vil kunne oppleves negativt for brukere av berørte turområder og for bebyggelse som får innsyn til den.

Flere har i sine uttalelser krevd at kraftledningen utføres som jord- og/eller sjøkabel på det meste av strekningen fra vindkraftverket til Otteråi transformatorstasjon, både av hensyn til friluftsliv, helse og miljø. Av arealbruksmessige og estetiske hensyn er jordkabelanlegg et godt alternativ til luftledning. Hovedulempen med både sjø- og jordkabelanlegg er merkostnadene, og det er særlig investeringskostnadene som dominerer regnestykket. Investeringskostnadene er betydelig større for kabelanlegg enn for luftledninger på høyere spenningsnivå. På 66 kV spenningsnivå forventes et jordkabelanlegg å koste 3-4 ganger så mye som luftledning på samme strekning, jf NVEs kabelrapport (KTE-notat nr. 42/03).

NVE konstaterer at St.prp. nr. 19 (2000-2001) sier at luftledning normalt blir valgt for 132 og 66 kV, men kabling kan på disse nivåene velges på kortere strekk i spesielle tilfeller med sterke verneinteresser eller store estetiske ulemper. NVE viser videre til rapporten "Forvaltningsstrategi om magnetfelt og helse ved høyspentanlegg" (StrålevernRapport 2005:8), som ble framlagt av en arbeidsgruppe under Statens strålevern, hvor forskningsstatus på området høyspenningsanlegg og helse oppsummeres og det foreslås en ny forvaltningsstrategi. I forbindelse med Stortingets behandling av revidert nasjonalbudsjett for 2006, ble den nye forvaltningsstrategien vedtatt, som beskrevet i St.prp. nr. 66 (2005-2006). I rapporten framgår det at en ved etablering av nye kraftledninger bør søke å unngå nærhet til boliger, skoler, barnehager mv., ut fra et forsvarlighetsprinsipp. Tiltak for å redusere magnetfelteksponeringen forutsetter små kostnader og må ikke medføre andre ulemper av betydning. Aktuelle tiltak er i første rekke traséendringer og endret lineoppheng. Kostadskrevende kabling og riving av hus anbefales normalt ikke som forebyggings tiltak.

Mange av ulempene som påpekes, kan reduseres ved å gjøre et godt valg av trasé, mastepunkter og masteutforming. Mastene som Statkraft har søkt om å benytte mener NVE er hensiktsmessige av flere grunner. Estetisk vil tremaster passe bedre inn i omgivelser preget av urørthet enn for eksempel fagverksmaster i stål. I tillegg vil lineoppheng i horisontalt plan utgjøre en mindre barriere for fugl enn vertikaloppheng, og i så måte kunne redusere kollisjonsfaren. Valg av hengeisolatorer og tretraverser forventes å nærmest eliminere faren for strømgjennomgang for fugl, noe som er spesielt viktig i et naturmiljø med innslag av rødlistede fuglearter som vil kunne være utsatt for strømgjennomgang.

Direktoratet for naturforvaltning (DN) har etterlyst en kraftledningstrasé som går parallelt med eller nær eksisterende kraftledning og vei på Huftarøy. NVE konstaterer at det langs veien, som eksisterende kraftledning delvis følger, ligger bebyggelse som vil bli berørt av en løsning som DN skisserer. Statkraft har utredet ulike traséalternativer for kraftledningen og kommet fram til det de mener er det beste alternativet. Dette alternativet innebærer bl.a. at det meste av bebyggelsen på Huftarøy forskånes for ytterligere en kraftledning i sitt nærmiljø. NVE legger vekt på å unngå nærføring til bebyggelse der det eksisterer gode alternativer. Vi mener derfor at Statkraft i søknaden har fremmet en trasé som ivaretar de ulike hensynene på en tilfredsstillende måte.

Harald Otterå ber om at kraftledningstraseen legges på oppsiden av alle de berørte eiendommene ved Otterå. Fra Rv 546 bør ny og eksisterende kraftledning legges som jordkabel fram til Otterå transformatorstasjon, mener Otterå. Den løsningen som Otterå ønsker, vil gi en noe lengre kraftledningstrasé enn det Statkraft har søkt om og dermed beslaglegge mer areal. Som redegjort for ovenfor, er jordkabel i de fleste tilfeller en estetisk bedre løsning, men ulempen med jordkabel er de høye kostnadene. Merkostnadene må derfor vurderes opp mot de fordelene som kan vinnes ved å velge jordkabel. NVE har ingen myndighet til å pålegge kabling av eksisterende kraftledning, så lenge denne drives i medhold av en gyldig konsesjon, og det blir dermed kun aktuelt å vurdere kabling av den nye kraftledningen. NVE fikk på sluttbefaringen et inntrykk av innføringstraseen til Otterå transformatorstasjon, og vår vurdering er at den omsøkte kraftledningstraseen vil medføre akseptable miljøkonsekvenser i dette området. En lengre kraftledningstrasé vil etter vårt syn innebære større miljøulemper, totalt sett. En omlegging av traseen og større innslag av jordkabel vil derfor etter NVEs vurdering ikke kunne forsvares med de fordelene enkelte private interesser kan oppnå ved en slik løsning. NVE vil imidlertid vise til tiltakshavers ansvar for å tilpasse kraftledningstraseen, slik at den påfører allmenne og private interesser minst mulig ulemper, innenfor en rimelig kostnadsramme og i den grad konsesjonen gir rom for det.

Ella Fagerbakke og Arne Lier har i sin uttalelse bedt om at en annen luftledningstrasé vurderes på Selbjørn, av hensyn til friluftslivet på øya. Etter NVEs vurdering, og som det går fram av trasékartet

vedlagt søknaden, har Statkraft søkt om å få bygge en trasé som er kortere enn eventuelle alternativer i andre områder ville ha vært. Dersom det ikke foreligger sterke grunner til å avvike fra korteste trasé, anser NVE en kortest mulig trasé som miljømessig og kostnadmessig beste løsning. Under høringen av søknaden har vi ikke mottatt andre uttalelser som støtter synet om at omsøkte trasé er verre enn eventuelle andre traséalternativer på Selbjørn. Derimot har NVE, på bakgrunn av høringsuttalelser og befaring i områdene, fått inntrykk av at også mange andre deler av Selbjørnmarka er viktige friluftsområder. NVE kan derfor vanskelig se at en annen trasé enn den omsøkte vil medføre betydelig mindre ulempe for friluftslivet, tatt i betraktning de øvrige ulempene en lengre kraftledningstrasé vil medføre.

Systemtekniske forhold

I forbindelse med planleggingen av de tre vindkraftverkene Selbjørn i Austevoll kommune, Langevåg i Bømlo kommune og Midtfjellet i Fitjar kommune ble det nedsatt en arbeidsgruppe som skulle utrede konsekvensene av innfasing av vindkraft i regionalnettet. Sunnhordland Kraftlag (SKL) fikk ansvaret for å koordinere arbeidet og rapportere til NVE. Arbeidsgruppen har for øvrig bestått representanter fra Fitjar Kraftlag og Statkraft. I den endelige rapporten (versjon 3) til NVE har arbeidsgruppen også inkludert Rolfsnes vindkraftverk (meldt) og Goddo vindkraftverk (ikke meldt), samt HybridTech AS sine tre vindkraftverk i Austevoll kommune (omsøkt) i sine vurderinger. I rapporten går arbeidsgruppen gjennom dagens nettsituasjon, nettkapasitet og viktige problemstillinger forbundet med å få vindkraften inn på nettet, og den gir anbefalinger om tekniske løsninger.

Følgende problemstillinger avdekkes i rapporten:

1. Den planlagte produksjonskapasiteten i området er mye større enn forbruket i området, og kraften må derfor føres inn på sentralnettet.
2. Transformorkapasiteten i Stord transformatorstasjon er for liten til å ta imot all kraften fra vindkraftverkene i store deler av året. Det må derfor iverksettes netttiltak dersom flere av vindkraftverkene skal realiseres.
3. Mer enn 60 MW vindkraft i Austevoll kombinert med vindkraftverket på Midtfjellet vil kreve tiltak i 66 kV-ringen Stord – Årskog – Otteråi – Langeland – Stord. Det er derfor sett på alternative tiltak i denne delen av nettet, og spesielt på et alternativ for framføring av kraften fra Midtfjellet vindkraftverk til Stord.
4. Mer enn 75 MW vindkraft på Bømlo utløser behov for tiltak i regionalnettet inn mot Stord.

Konklusjonen fra arbeidsgruppen og SKL er at en 300 kV kraftledning fra Midtfjellet til Børtveit er den teknisk-økonomisk optimale løsningen ved full utbygging på Midtfjellet (150 MW), både for Midtfjellet vindkraftverk isolert sett, men også med tanke på øvrige vindkraftprosjekter i regionen. Investeringskostnadene er lavere enn ved nest beste løsning, som er oppgradering av eksisterende 66 kV fra Årskog til Stord transformatorstasjon til 132 kV. En 300 kV kraftledning vil dessuten gi reduserte tap på ledningen Årskog – Stord, spesielt dersom det blir bygd ut vindkraft i Austevoll. Den vil frigjøre kapasitet i Stord transformatorstasjon, som vil muliggjøre ytterligere kraftutbygging, både vindkraft og småkraft. Etter anmodning fra NVE, søkte SKL om konsesjon for 300 kV-kraftledningen den 16.10.2006. NVE har etter en helhetlig vurdering gitt SKL konsesjon for bygging og drift av 300 kV-kraftledningen fra Midtfjellet til Børtveit. Vi viser i den forbindelse til notatet "Bakgrunn for vedtak" av 14.2.2007 (KTE-notat 6/2007), for en nærmere beskrivelse av tiltaket og NVEs vurderinger.

NVE har videre vurdert nettkapasiteten ut fra Otteråi transformatorstasjon ved maksimal produksjon på 61 MW fra alle de planlagt vindkraftverkene i Austevoll ved lavlast. Konklusjonen er at det ved intakt nett er tilstrekkelig kapasitet. Ved utfall av ledningen mot Langeland eller mot Årskog vil det derimot ikke være tilstrekkelig kapasitet ut på regionalnettet, og produksjonen må reduseres. SKL har foreslått at en slik situasjon må håndteres ved at det installeres et system for produksjonsfrakobling, noe NVE slutter seg til.

7.3.4 Samla plan for vindkraft

Johnny Rabben etterlyser i sin uttalelse en samlet plan for å nå Regjeringens produksjonsmål for vindkraft i Norge. NVE konstaterer at kravet om at det utarbeides en nasjonal plan for vindkraft er avvist i Stortinget ved flere anledninger.

NVE vil minne om at vindressursen er utgangspunktet ved planlegging av vindkraft, og de beste stedene ut fra vindforhold, nærhet til eksisterende infrastruktur og atkomst blir planlagt først. Vindressurser er dårlig kartlagt og datamodeller som estimerer dette har betydelig usikkerhet. Som grunnlag for konkrete søknader krever tiltakshavere at det først foretas konkrete vindmålinger på det aktuelle stedet, noe som er forbundet med høye kostnader og lang tidsbruk. For å få et helhetlig bilde må også økonomi og miljøkonsekvenser i forhold til infrastruktur vurderes. Et vindressurskart koblet med et miljøkonfliktkart gir derfor ikke et tilstrekkelig grunnlag for utvelgelse av lokaliteter, og kan i enkelte tilfeller være misvisende i forhold til helhetsbildet. Forsvarets innvendinger mot en rekke planlagte vindkraftverk vanskeliggjør ytterligere dette arbeidet. Energimyndighetene vil derfor ikke igangsette en nasjonal plan for vindkraft.

Arbeidet med tematiske konfliktvurderinger, er en videreføring av denne tankegangen hvor enkelte tema klassifiseres slik at det skal være mulig å sammenligne prosjekter innenfor disse temaene. Se kapittel 2 for mer om tematiske konfliktvurderinger.

Miljøverndepartementet arbeider også med retningslinjer for planlegging av vindkraft som skal tilrettelegge for mer aktiv planlegging av vindkraftutbygging lokalt og regionalt. Se kapittel 2 for mer informasjon.

Det er for øvrig opp til hver enkelt fagmyndighet å utarbeide temakart som viser konfliktpotensialet i forhold til vindkraft. Slike temakart kan være til hjelp for den enkelte fagmyndighet som skal komme med innspill i hver enkelt sak, det kan være til hjelp for utbygger ved utvelgelse av interessante områder, og det vil synliggjøre fagmyndighetenes prioriteringer overfor energi- og planmyndighetene.

7.3.5 Austevoll kommunes vurdering av tiltaket

Statkraft satte i gang planlegging av Selbjørn vindkraftverk sommeren 2000. Da hadde allerede Hydro Energi vurdert muligheten for å utvikle et vindkraftverk på Selbjørn, men valgte av forskjellige årsaker ikke å gå videre med planleggingen. I kommuneplanen for 2002-2013 avsatte Austevoll kommune det aktuelle området på Selbjørn for senere regulering til vindkraftverk, hvor det sies at *"Kommunen ønsker at det vert bygd vindmøller i området"*.

Statkraft igangsatte vindmålinger i området høsten 2000 og etter videre avklaringer og bearbeiding ble det sendt melding til NVE om planlegging av vindkraftverk på Selbjørn i april 2003. Kommunestyret behandlet meldingen 22.10.2003 og gjorde følgende vedtak:

"Kommunestyret har vurdert melding ds. 25.04.2003, om vindkraftverk på Selbjørn frå Statkraft SF. Kommunestyret vedtek at planlegginga kan gjennomførast gjennom ein konsekvensutgreiing og tek

melding om forslag til utgreiingsprogram til etterretning. Kommunestyret dispenserer frå plankravet og vil ikkje krevja at det vert uttabeidd reguleringsplan."

Etter anbefaling fra Fylkesmannen i Hordaland fattet Austevoll kommune et nytt vedtak 11.11.2004, hvor de sier følgende:

"Austevoll kommunestyre viser til vedtak i saka den 22.10.2003, sak nr 089/03, der en dispenserte frå plankravet i kommuneplanen i samband med planlegging av vindkraftverk på Selbjørn. Kommunestyret har etter samtaler med Fylkesmannen no revurdert sitt syn på plankravet og krev at Statkraft SF gjennomfører ein planprosess med reguleringsplan, med sikte på å laga ein flatereguleringsplan for tilførselsveien til vindparken samt heile vindkraftområdet."

I sin uttalelse til søknaden og konsekvensutredningen for Selbjørn vindkraftverk uttaler kommunestyret seg positivt til vindkraftverket med knapt flertall. Som følge av arbeidet med de tematiske konfliktvurderingene har NVEs konsesjonsbehandling tatt vesentlig lengre tid enn forutsatt, og i den perioden som har gått har Austevoll kommune snudd i synet på vindkraftplanene på Selbjørn. I sitt siste vedtak i kommunestyret gjør kommunen det klart at de går imot Selbjørn vindkraftverk, uten nærmere begrunnelse. I samme vedtak anbefaler kommunestyret NVE om å gi konsesjon til HybridTech sine vindkraftplaner i Austevoll kommune.

NVE har et forvaltningsansvar som også inkluderer nasjonale og regionale hensyn. Et eksempel på et slikt hensyn vil være nasjonal/regional forsyningssikkerhet. Dette er hensyn som vertskommunene ikke nødvendigvis inkluderer i sine vurderinger. I de tilfellene hvor det foreligger sterke nasjonale eller regionale interesser, må disse veies opp mot de lokale virkningene og kommunens ønsker på vegne av sine innbyggere. NVE kan av forsyningssikkerhetshensyn vurdere et vindkraftprosjekt som samfunnsmessig rasjonelt selv om vertskommunen er imot tiltaket. Kommunen kan som planmyndighet avvise reguleringsplanen for prosjektet, selv om NVE skulle meddele konsesjon til Selbjørn vindkraftverk. Kommunen har foreløpig ikke lagt planen ut til offentlig gjennomsyn.

8 Økonomisk vurdering av prosjektet

8.1 Generelt

Få eller ingen omsøkte vindkraftverk i Norge er økonomisk lønnsomme uten støtte i en eller annen form. Tiltakshaverne vil være avhengig av statlige støtteordninger for å kunne få positiv økonomi i prosjektet.

I forslag til statsbudsjett lagt frem 06.10.06, legger Regjeringen opp til en satsing på fornybar energi. Dette synliggjøres blant annet ved avsetting til et grunnfond hvor avkastningen skal gå til å støtte fornybare energi. Regjeringen foreslår en feed-in-ordning hvor vindkraft skal kunne motta 8 øre per kWh produsert energi. Prisene i vindturbinmarkedet og energiprisen, vil være avgjørende for tiltakshaverne når de skal fatte investeringsbeslutning.

Investeringskostnadene for et vindkraftverk vil variere fra lokalitet til lokalitet på grunn av ulikheter i kostnader for nødvendig infrastruktur (atkomstvei, internveier i vindkraftverket, nettilknytningskostnader og servicebygg). NVE legger imidlertid til grunn at kostnadene for vindturbiner samt drifts- og vedlikeholdskostnader er tilnærmet like for alle lokaliteter og aktører.

Kostnaden for vindturbinene (vindturbin, generator, tårn og fundament) utgjør normalt inntil 80 % av investeringskostnadene. NVE har etter opplysninger fra vindkraftaktører og leverandører av vindturbiner fått vite at kostnadene for vindturbiner har økt med ca. 20 % de siste to årene (fra 2004 til

2006). Denne kostnadsøkningen skyldes etter NVEs vurdering blant annet en gunstig markedssituasjon for vindturbinleverandører, på grunn av gode økonomiske rammebetingelser i andre land for etablering av vindkraft, prisøkning på stål og andre innsatsfaktorer og økte kostnader knyttet til garanti- og servicekostnader.

Ut fra dagens kjennskap til det globale leverandørmarkedet for vindturbiner ligger investeringskostnaden for en vindturbin på mellom 8 og 9 millioner pr. installert MW. Legges infrastrukturkostnader til, vil total investeringskostnad kunne ligge mellom 10 og 11 millioner pr. installert MW. Normalt vil drifts- og vedlikeholdskostnadene utgjøre 6-9 øre/kWh.

Produksjonskostnadene vil, når investeringskostnader og drifts- og vedlikeholdskostnader er kjent, være knyttet til vindressursen. Aktuelle vindkraftprosjekter har normalt en middelvind fra ca. 7,5 m/s til over 9 m/s gjennom året. Legger man til grunn en tilgjengelighet på 96 % og en middelvind på 7,5 m/s gjennom året, vil dette kunne gi inntil 2900 driftstimer på merkeeffekt. Med 9 m/s vil faktisk driftstid på merkeeffekt kunne bli inntil 3800 timer. NVEs vurdering er at med varierende vindforhold og ulike infrastrukturkostnader, vil produksjonspris (6,5 % kalkulasjonsrente over 20 år) i dag variere fra 35-40 øre/kWh for de aller beste prosjektene til nærmere 45 øre for en vesentlig del av de prosjektene NVE har og har hatt til behandling.

8.2 Selbjørn vindkraftverk

Statkraft har i søknaden oppgitt de totale investeringskostnadene til c. 320 mill kr for et 40 MW vindkraftverk. Forventet produksjon er 110 GWh. Driftskostnadene har Statkraft anslått til 6 øre/kWh.

Dersom tiltakshavers totale investeringskostnader legges til grunn, vil investeringskostnadene være på 8 mill kr pere installert MW. Forutsatt en kalkulasjonsrente på 6,5 % og 20 års levetid, antatt årsproduksjon på 110 GWh og driftskostnader på 6 øre/kWh, kan Selbjørn vindkraftverk produsere energi til en pris av 32,5 øre /kWh.

I innledningen viser NVE til at kostnadene de siste to årene har økte vesentlig. Hvis vi ut fra et anslag setter prisen per MW installert effekt til 11 mill kr, vil dette kunne gi en produksjonspris på 42,3 øre/kWh.

For å vurdere og sammenligne prosjekten økonomisk, har NVE lagt til grunn en kalkulasjonsrente på 6,5 % og 20 års levetid. Hovedbegrunnelsen for dette valget er at vindkraftverk er kapitalintensive anlegg og at det er stor usikkerhet knyttet til prisutviklingen i leverandørmarkedet for vindturbiner. Dersom man bruker en kalkulasjonsrente på 5 % ville den beregnede produksjonsprisen ha blitt i størrelsesorden 2-4 øre lavere per produsert kWh.

NVE konstaterer at Selbjørn vindkraftverk ikke vil være lønnsomt i dagens marked uten økonomiske størreordninger, i likhet med de fleste andre omsøkte vindkraftverk. Selbjørn vindkraftverk har middels kostnader ved nettilknytning sammenliknet med andre vindkraftprosjekter. NVE anser at Selbjørn vindkraftverk vil ligge innenfor det NVE anser som et godt prosjekt rent økonomisk.

9 Oppsummering og vurdering av fordeler og ulemper

I vurderingen av konkrete vindkraftverk, peker alltid noen temaer/faktorer seg ut som mer viktig enn andre. For å få en oversikt over virkningene av å etablere et vindkraftverk på Selbjørn, har vi laget en tabell som viser hovedelementene i vurderingene som er gjort. Disse er ikke vektet på noen måte og kan ikke summeres eller sammenlignes.

Fordeler med Selbjørn vindkraftverk	Ulemper ved Selbjørn vindkraftverk
Elektrisitetsproduksjon	
Økt forsyningssikkerhet	
Større tilgjengelighet til arealet	Redusert opplevelsesverdi og kvalitet av friluftaktiviteter
Positivt element i landskapet	Negativt element i landskapet Dominerende nærvirkning
Kommunale inntekter	Kommunen er negativ til tiltaket
Sysselsetting lokalt og regionalt	
Reiseliv	Reiseliv
	Indirekte påvirkning på kulturlandskap/-miljø
	Reduksjon av inngrepsfrie naturområder
	Mulige konsekvenser for rødlistede fuglearter
Økt tilgjengelighet til friluftsområder	Redusert kvalitet av friluftsområder
	Støy

Vurderingene av de ulike temaene, vil variere ut fra perspektivet man har. De viktigste faktorene sett fra et lokalt perspektiv, er ikke nødvendigvis de samme som ut fra et regionalt eller nasjonalt perspektiv. NVE er satt til å vurdere etablering av kraftproduksjon i et nasjonalt perspektiv. Et produksjonsanlegg vil ha betydning for kraftbalansen både regionalt og nasjonalt, og det er derfor viktig å vurdere konsekvensene av prosjektet i lys av en nasjonal målsetning. Samtidig skal NVE veie summen av alle konsekvenser både for allmenne og private interesser og disse interessene vil i stor grad være lokale og regionale.

Selbjørn vindkraftverk

NVE vurderer vindforholdene på Selbjørn og mulighetene for fornybar kraftproduksjon som gode. Vindkraftverket på Selbjørn vil bidra positivt til kraftbalansen regionalt, og bedre forsyningssikkerheten nasjonalt.

NVE legger til grunn at etablering av vindkraftverket vil virke positivt inn på kommunens frie inntekter og bidra til økt sysselsetting lokalt og regionalt.

Vindkraftverket vil bli godt synlig i landskapet på Selbjørn, og planområdet vil berøre en forholdsvis stor andel av øyas areal. Landskapet har en topografi som i noen grad kan absorbere vindturbinene, slik at de negative virkningene for bebyggelse og landskap reduseres. Dette er, etter NVEs oppfatning, vesentlig for de visuelle effektene av tiltaket. De visuelle fjernvirkningene vurderes som akseptable. NVE mener at forskjellen i den visuelle virkningen mellom de aktuelle turbinstørrelsene vil være vanskelig å oppfatte på avstand. Hvor høyt i terrenget vindturbinene plasseres vil være mer avgjørende for den visuelle virkningen, etter vår oppfatning. Derimot mener NVE at få turbiner gir et bedre visuelt inntrykk enn mange. Nærvirkningene kan være dominerende fra nærliggende bebyggelse, men

effektene kan enkelte steder reduseres dersom det velges større turbiner enn 2 MW, som innebærer færre turbiner og mulighet for å trekke turbinene noe lenger bort fra bebygde områder.

Vindkraftverket med tilhørende infrastruktur vil ikke komme i direkte konflikt med kjente automatisk fredete kulturminner eller kulturmiljøer. Vindkraftverket vil bli godt synlig fra flere automatisk fredete kulturminner/kulturmiljøer og nyere tids kulturminner. Gravrøysene på Kongsfjellet ligger i en avstand på ca. 700 meter fra nærmeste planlagte vindturbin. NVE vurderer det slik at vindturbiner i en så stor avstand fra disse gravrøysene ikke vil være avgjørende for opplevelsen av kulturminnene. På denne bakgrunn mener vi at hensynet til disse kulturminnene ikke kan bli avgjørende for den enkelte vindturbins plassering. Detaljplasseringen er av stor betydning for utnyttelsen av vindressursene, som igjen er avgjørende for elektrisitetsproduksjonen fra vindkraftverket. En optimal elektrisitetsproduksjon er viktig av hensyn til lønnsomheten for prosjektet og et positivt bidrag til elforsyningen. NVE vurderer virkningene for kulturminner og kulturmiljø som akseptable, på bakgrunn av avstand og topografi.

Virkningene for reiseliv og turisme antas å være små og i samsvar med de vurderingene som er gjort under landskap og kulturminner/kulturmiljø. NVE mener det er lite sannsynlig at etablert reiselivsvirksomhet i området vil bli vesentlig negativt berørt av tiltaket. Vindkraftverket kan bli en reiselivsattraksjon og kan også medføre større etterspørsel etter overnatting/catering med mer i forbindelse med økt aktivitet i tilknytning til vindkraftverket.

Etablering av vindkraftverket på Selbjørn vil kunne påvirke friluftsopplevelsene i området negativt, gjennom visuell forstyrrelse, støy og skyggekast i nærområdet. Tiltaket vil samtidig øke tilgjengeligheten til området gjennom bygging av veier inn til og i området. Enklere atkomst til området kan medføre at andre brukergrupper begynner å benytte området til friluftsliv. Økt tilgjengelig vil også kunne gi driftsfordeler for landbruket, og muliggjøre skjøtsel av naturtypen kystlynghei.

Etablering av vindkraftverket vil medføre bortfall av inngrepsfrie naturområder sone 2 (1-3 km fra tyngre tekniske inngrep). Steinevik naturreservat vil bli indirekte negativt berørt av vindturbinene i de vestlige delene av planområdet. Her er midlertid planene justert, i samråd med Fylkesmannen i Hordaland, på en slik måte at påvirkningen på naturreservatet reduseres.

Vindkraftverket kan få negative konsekvenser for fuglelivet i eller i nærheten av planområdet, men etter NVEs vurdering er det heftet noe usikkerhet til omfanget av konsekvensene. Dyrelivet i området kan bli negativt påvirket ved økt aktivitet og forstyrrelse, særlig i anleggsfasen. Fordi hjortevilt er tilpasningsdyktig, ventes ikke dette å være noe stort problem. Vindkraftverket vil gi små negative virkninger for naturtyper og flora. Internveiene og atkomstveien vil berøre noe beiteområde for villsau, men etter NVEs vurdering vil de negative virkningene av veiene være ubetydelige eller positive på grunn av økt tilgjengelighet.

Etablering av Selbjørn vindkraftverk vil medføre støy noe over anbefalte grenseverdier for inntil seks boliger. NVE mener at dette bør unngås, og vil sette vilkår om at Statkraft gjennom valg av turbintype og/eller plantilpasninger holder seg under anbefalte grenseverdier for støy ved boliger. Virkningene av støy for bebyggelse anses for øvrig som små. Lavfrekvent støy vurderes ikke som et problem. Skyggekast fra vindturbinene vurderes til å være et ubetydelig problem for bebyggelsen ved etablering av Selbjørn vindkraftverk.

Austevoll kommune har, etter at de tidligere har stilt seg positive til Statkrafts planer, snudd i saken, og har nå signalisert at de ikke ønsker at Statkraft skal innvilges konsesjon for Selbjørn vindkraftverk.

NVE vektlegger i dette tilfellet tyngre at ny produksjon i regionen, som per i dag har liten produksjon i forhold til forbruket, er svært positivt og vil bidra til å bedre den regionale forsyningssikkerheten.

Sumvirkninger

Sumvirkninger kan oppstå innenfor en rekke fagområder når det er aktuelt å etablere flere vindkraftverk innenfor et begrenset geografisk område. I forbindelse med Selbjørn vindkraftverk er det først og fremst sumvirkninger for temaene landskap og friluftsliv som er aktuelle.

Landskapsmessige sumvirkninger vil oppstå mellom vindkraftverkene på Stolmen og Selbjørn i Austevoll og Midt fjellet vindkraftverk i Fitjar. Selbjørn er lokalisert mellom de andre vindkraftlokalitetene, og vil dermed bli synlig fra disse lokalitetene og omvendt ved gode siktforhold. Flere av disse lokalitetene vil også bli synlige fra Selbjørnfjorden og skjærgården Fitjarøyane. NVE mener imidlertid at fjernvirkningene fra vindkraftlokalitetene avdempes av topografi, stor avstand og landskapets øvrige egenskaper. På denne bakgrunn vurderer vi de landskapsmessige sumvirkningene til å være akseptable.

NVE konstaterer at vindkraftverket vil berøre en betydelig del av friluftsarealene på Selbjørn, og det vil vesentlig redusere verdien av områdene for friluftsutøvere som søker stillhet og urørthet. For å finne alternative friluftsområder vil denne brukergruppen måtte benytte andre områder enn øya Selbjørn. Dersom HybridTechs anlegg på Stolmen blir realisert, vil alternative friluftsområdene begrenses ytterligere med tanke på stillhet og urørthet. NVE mener at de negative sumvirkningene for friluftsliv er akseptable veid opp mot fordelene ved tiltakene.

Konklusjon

Etter en helhetlig vurdering av konsekvensene, mener NVE fordelene ved å etablere Selbjørn vindkraftverk er overveiende i forhold til ulempene. NVE mener derfor at Statkraft bør få konsesjon etter energiloven til å bygge og drive Selbjørn vindkraftverk med tilhørende infrastruktur (interne veier, transformatorstasjon og kabelanlegg) og en 66 kV kraftledning fra Selbjørn vindkraftverk til Otteråi transformatorstasjon. NVE har i vedtaket lagt vekt på at vindkraftverket vil bidra positivt til kraftbalansen regionalt, øke forsyningssikkerheten og vi finner at tiltaket har akseptable konsekvenser for miljøet og andre berørte samfunnsinteresser.

10 Avbøtende tiltak og vurdering av vilkår

NVE kan i en anleggskonsesjon etter energiloven, sette vilkår om utførelsen av anlegget for å redusere negative effekter av tiltaket i forhold til omgivelsene. Slike vilkår kalles avbøtende tiltak.

NVE vil minne om energilovsforskriftens § 3-4 som omhandler vilkår for konsesjon for elektriske anlegg. Under bokstav b) om miljø og landskap står det;

"Konsesjonæren plikter ved planlegging, utførelse og drift av anlegget å sørge for at allmennheten påføres minst mulig miljø- og landskapsmessige ulemper i den grad det kan skje uten urimelige kostnader eller ulemper for konsesjonæren.

Overholdelse av denne bokstav kan undergis tilsyn etter bestemmelse av Norges vassdrags- og energidirektorat"

Detaljplan

Detaljpassering av vindturbinene kan være avgjørende for å sikre en optimal utnyttelse av vindturbinene og dermed lønnsomheten til vindkraftverket. Dersom tiltakshaver ønsker å endre layout

av vindkraftverket etter å ha gjennomført eventuelle detaljerte vindmålinger og simuleringer, som medfører vesentlige endringer i turbinplasseringer og internveier, skal dette fremlegges i en detaljplan. Ved tvil om hva som er vesentlige endringer av tiltaket, skal saken forelegges NVE. Dersom valg av leverandør/turbinstørrelse medfører endringer av tiltaket slik det er spesifisert i anleggskonsesjonen, skal også dette fremlegges i en detaljplan. Detaljplanen skal utarbeides i nært samarbeid med Austevoll kommune.

Veitraséer, anleggsplan og transportplan

NVE setter vilkår vedrørende utførelse av vegtraséer og annen infrastruktur. I vilkåret heter det:

"Vegtraséer og oppstillingsplasser skal legges så skånsomt som mulig i terrenget. Terrenginngrep i forbindelse med turbinfundamenter, oppstillingsplasser, veier og andre områder berørt av anleggsarbeidene, skal settes i stand ved planering, revegetering og annen bearbeiding som er tilpasset det naturlige terrenget".

Istandsetting av området skal skje innen to år fra idriftsettelse.

NVE setter også som vilkår at det skal utarbeides en anleggsplan. Anleggsplanen skal beskrive hvordan anleggsarbeidene er tenkt gjennomført. Planen skal også ta hensyn til berørte interessers bruk av området, herunder forholdet til naturmiljø, friluftsliv, landbruk og lokalbefolkning. NVE legger til grunn at en ved vurdering av avbøtende tiltak blant annet i forhold til naturmiljø kritisk må vurdere forventet effekt og kostnader ved tiltakene, sett i forhold til de ulemper en antar at vindkraftverket og veier kan medføre. I denne planen skal det vises til hvordan anleggsarbeidet skal utføres for å unngå konflikter med hydrologiske forhold som for eksempel grunnvann. Anleggsplanen skal utarbeides i nært samarbeid med berørte interesser, herunder Austevoll kommune, og forelegges NVE før anleggsarbeidene igangsettes.

NVE vil også sette som vilkår til en konsesjon at det legges frem en transportplan. Planen skal beskrive hvordan aktuelle transportoppdrag skal foregå. En slik plan skal omtale hvordan natur- og samfunnsinteresser, herunder beboere og brukere, skal hensyntas.

Bruk av atkomstvei og internveier

NVE vil sette som vilkår at atkomstvei og internveier stenges for allmenn motorisert ferdsel, blant annet med hensyn til naturmiljøet og friluftslivet. NVE legger til grunn at bruk av og tilgjengelighet til veiene avklares mellom konsesjonær, Austevoll kommune og rettighetshaverne.

Nedleggelse av vindkraftverket

I forskrift til energiloven er det vilkår knyttet til nedleggelse av vindkraftverket når det ikke lenger er i drift. Vilkåret lyder:

"Ved nedleggelse plikter den tidligere konsesjonær å fjerne det nedlagte anlegg og så langt som mulig føre landskapet tilbake til naturlig tilstand. Norges vassdrags- og energidirektorat kan sette frist for arbeidet og treffe bestemmelser med hensyn til tilbakeføringen".

I tillegg til dette standardvilkåret, vil NVE sette krav om at Statkraft skal lage et forslag til hvordan de skal sikre de økonomiske forholdene knyttet til fjerning av anlegget og tilbakeføring av området. I løpet av det 12. driftsåret for vindkraftverket, skal tiltakshaver legge frem et konkret forslag om dette.

Rapportering av vinddata

NVE vil be om innsyn og tilgang til vinddata som tiltakshaver erverver seg gjennom vindmålinger. Vinddataene vil bli behandlet konfidensielt.

Tiltak mot støy ved bebyggelse

Det går fram av konsekvensutredningen at inntil seks boliger vil få støy over SFTs retningslinjer, avhengig av turbinvalg, noe NVE finner uakseptabelt. NVE legger til grunn at Statkraft gjennom plantilpasning og valg av turbintype unngår at boliger får støy over de anbefalte retningslinjene. Vesentlige endringer i forhold til konsesjongitt løsning må fremmes gjennom ovennevnte detaljplan.

Produksjonsfrakobling

NVE setter som vilkår at konsesjonæren plikter å slutte en avtale med HybridTech om produksjonsfrakobling ved utilstrekkelig kapasitet i regionalnettet ut fra Otteråi transformatorstasjon. Avtalen skal forelegges NVE før anleggsarbeidet startet.

Andre vilkår

NVE setter også vilkår vedrørende fargevalg, design og reklame, vindmålinger og produksjonsregistreringer og last og dimensjoneringskriterier.

11 NVEs konsesjonsvedtak

NVE gir Statkraft Development AS konsesjon til å bygge og drive Selbjørn vindkraftverk med total installert effekt på inntil 40 MW, med layout som vist på kart merket "Selbjørn vindpark August 2005" med 2 MWs turbiner. Konsesjonen inkluderer tillatelse til å bygge inntil 14 km 22 kV kabelnett internt i vindkraftverket, interne veier og atkomstveg fra Fylkesvei 151 ved Steinevik.

NVE gir samtidig tiltakshaver tillatelse til å bygge et servicebygg som skal inneholde en 66/22 kV transformatorstasjon internt i vindkraftverket med ytelse 45 MVA og en ca 10 km lang 66 kV kraftoverføring fra transformatorstasjonen i vindkraftverket til Otteråi transformatorstasjon. Kraftoverføringen skal bestå av ca 6 km luftledning og ca 4 km jordkabel, og luftledningen skal bygges med portalmaster i tre, limtretraverser og hengeisolatorer.

Det settes følgende vilkår:

- Ved vesentlige endringer i vindkraftverket, skal Statkraft legge frem en detaljplan for NVE som NVE skal godkjenne.
- Det skal legges frem en transportplan for hele tiltaket.
- Det skal utarbeides en anleggsplan for anleggsarbeidet som beskriver hvordan anleggsarbeidene er tenkt gjennomført. Denne skal forelegges NVE før anleggsstart.
- Atkomst- og interne veier skal stenges for allmenn motorisert ferdsel.
- Vindturbinene (tårn, maskinhus og vinger) skal være hvite/lyse grå. Merking av luftfartshinder skal fastsettes av NVE i samråd med Luftfartstilsynet før turbinene settes opp. Det skal ikke benyttes betongkonstruksjoner for å bygge turbintårnene.
- Det skal foretas produksjonsregistreringer og vindmålinger ved anlegget.
- Vindkraftverket skal dimensjoneres for å kunne operere sikkert på den aktuelle lokaliteten.
- Støy fra vindkraftverket skal ved boliger ikke overstige anbefalingene i SFTs retningslinjer for støy.

- Det skal inngås avtale med HybridTech om produksjonsfrakobling i tilfeller med utilstrekkelig kapasitet i regionalnettet ut fra Otteråi transformatorstasjon.
- NVE kan stille krav til nedlegging, riving og istandsettelse av området, og garantistillelse for kostnadene forbundet med dette.

12 Ekspropriasjon

Statkraft har i medhold av oreigningslova § 2 pkt. 19, søkt om tillatelse til å foreta ekspropriasjon av nødvendig grunn og rettigheter for å bygge og drive vindkraftverket, herunder rettigheter for all nødvendig ferdsel/transport i forbindelse med bygging og drift av anlegget. Ekspropriasjon innebærer tvangserverv av nødvendig grunn og rettigheter for et tiltak. Ekspropriasjon kan meddeles dersom de samfunnsmessige fordelene ved et tiltak utvilsomt antas å være overveiende i forhold til de skader og ulemper som påføres andre, jf. oreigningslova § 2. Dette vil kunne skje dersom grunneier/rettighetshaver og tiltakshaver ikke lykkes i å forhandle seg fram til en avtale. NVE forutsetter av Statkraft forsøker å komme frem til minnelige ordninger med berørte grunneiere/rettighetshavere, jf. oreigningslova § 12.

NVE har etter en samlet vurdering funnet at de samfunnsmessige fordeler som vinnes ved vindkraftverket og kraftledningen utvilsomt må antas å være overveiende i forhold til de skader og ulemper som påføres andre. Vi vil av denne grunn meddele ekspropriasjonstillatelse for anlegget.

Statkraft søker også i medhold av samme lovs § 25 om forhåndstiltredelse til å igangsette anleggsarbeidene etter at skjønn er begjært og før skjønn er avholdt. OED/NVE vil avgjøre søknad om forhåndstiltredelse når evt. skjønn er begjært.

NVE gjør samtidig oppmerksom på at begjæring av eventuelt skjønn må være fremsatt innen et år, hvis ikke faller ekspropriasjonstillatelsen bort, jf. oreigningsloven § 16.